

BULLETIN

European Quarterly for Integrative Psychotherapy, Logotherapy and Existential Analysis
Europees tijdschrift voor Integratieve Psychotherapie, Logotherapie en Existentiële Analyse
Europäische Zeitschrift für Integrative Psychotherapie, Logotherapie und Existenzanalyse

Volume 12 / 2

ISSN 1568 - 0290

June 2002

If not now, then when?

The other day I retrieved a long lost CD. It is an album called 'Tracy Chapman'. When I first heard it, I was deeply impressed by her voice and her texts. One song especially struck me, since its title and content reminded me of a two thousand year old saying: If not now, then when? The album brings a textbook of all the recorded songs, in several languages, since the message Tracy is bringing, is universal. The hopes for a new dawn in humanity, the dream of another life, the powerlessness and the despair about deprivation, alcoholism, domestic violence, the double standards of the law, the inevitable clash between groups – and the underlying all defiant power of spirit and true love. True love is not just a feeling, as many people are made to believe by advertising and cheap drugstore novels. True love is a painful decision. It contains the acceptance of sorrow and anger and hurt, rather than butterflies in a stomach and the colour purple even around the rainbow. In her album, Tracy Chapman offers a tragic optimism that is very familiar to us. In spite of the misery and despair, one needs to take a stand and one needs to undertake action, no matter what. Realism is a tragic optimism, no matter what. The text of the song that struck me, is as follows.

If not now then when

If not today then

Why make your promises

A love declared for days to come

Is as good as none

You can wait 'til morning comes

you can wait for the new day

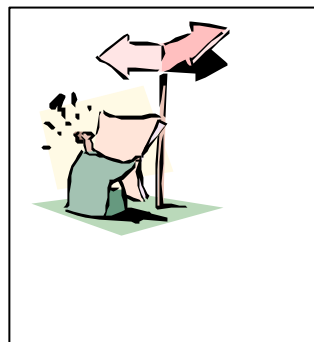
You can wait and lose this heart

You can wait and soon be sorry

Now love's the only thing that's free

We must take it where it's found

Pretty soon it may be costly

If not now what then

We all must live our lives

Always feeling

Always thinking

The moment has arrived

© Tracy Chapman, 1996 all rights reserved

wenn nicht jetzt, was denn

Wir müssen alle unser Leben leben

Immer spührend

Immer denkend

Dass der Augenblick gekommen ist

Als niet nu, wat dan

Ieder moet zijn leven leven

Altijd opmerkend

Altijd denkend

Het moment is nu

The original of the wording 'If not now, when then?' is found in the Talmud. Talmud is ordained to be a religious set of books, though it also is the compilation of experiences of people who struggled their way forward bound by a promise that humane life one day would be fulfilled life in dignity, carried out as meaningful as it is meant to begin with. Read like this, it offers a treasure unknown. Treasures always are under a pile of rubble, under the results of disaster. The treasure we disclose today is the treasure of the secret of integration. True treasures always appear to be appealing questions, by the way. Treasures include clues unexpected. A treasure often is the benefit of the feature you are. This is why our theme for this issue of the Bulletin will be 'responsibility'. Meaning and responsibility are two sides of the same coin. Meaning is an act ('Selbstvollzug in der Vollzugwirklichkeit'), responsibility is the author of the act ('Selbstvollzug in der Vollzugwirklichkeit der Existenz'), whereas being a person means that one integrates attitude, experience, intention, competence and reality (Frankl, *Logos und Existenz*, proposition No. 8, Vienna, 1950). The act is the expression of the personal answer to the question of a situation (*Ausdruck personaler Existenz*).

If not now, then when

If not I, who will

If only for myself, who am I

(Rabbi Hillel, 50 AC).

Wenn nicht jetzt, wenn dann

Wenn ich nicht selbst, wen sonst

Wenn nur für mich, wer bin ich dann

Als niet nu, wanneer dan

Als ik niet zelf, wie dan

Als ik alleen voor mezelf, wie ben ik

Integrative psychotherapy in terms of Logotherapy and Existential Analysis may be found in various areas, since it collects and re-covers and re-applies the compiled wisdom of ages with the wits of those who express by their own life the very change they are longing for, for the benefit of those who are just beginning to change.

The change is also due for our Bulletin. The usual layout has served us for almost a decade. The problem with a two columned layout is, that you cannot put in tables and schemes very easily. We are to embark on the Internet publishing mode. This means that you can get the Bulletin from a website, by clicking it. But it will only come in full when you have been notified as a paying subscriber. The Bulletin will also be available in hard-copy, for Library and University use. If you want to keep on receiving the printed form, please let us know before August 31, 2002.

As you will notice, Logotherapy develops. Our perspective on Psychotherapy has not changed, since Frankl's contributions are still not only valid ones but very necessary ones. In the meantime, the way we offer our work to the outside world has undergone a make over. You have noticed that the Bulletin is the exponent of this too.

Integrative Psychotherapy, a clear cut message from Frankl's earlier work (1945 – 1965) has been taken up to present ourselves to the public. We underlined extensively that integrative is connected to the human person, integrating new experiences, values, attitudes and skills into who one is becoming. There are other opinions that state that integrative psychotherapy is referring to the theory of the person, and that it is the integration of at least two modalities. We have been showing that and how Logotherapy is not arbitrarily combining two modalities, but that it has been developed consistently, evidence based, science oriented and practice related. As we are familiar with its beginnings and development, Logotherapy and Existential Analysis integrate psychodynamic and Adlerian on the one hand with a perspective of bringing in the Logos into Analysis and relating to Existence in Psychotherapy treatment.

Today we will arrive one step further, by stating that Logotherapy as the Psychotherapy of human competence is a very modern **cognitive- emotive- behavioural therapy** (CEBT). Integrative Psychotherapy, Logotherapy and Existential Analysis, as a professionally managed verbal working partnership is the incentive to freedom, responsibility in terms of affirmative action! It includes the real issues, like the person on the one and conscience on the other hand. The next issue of the Bulletin will be made available for subscribers only through the Internet (www.logotherapy.nl). Hard copies will still be available for university and library purposes, and for those who order for them by mail.

Beste Lezer

Het nieuwe nummer laat veranderingen zien; niet alleen in de lay-out, maar ook in de presentatie. Alles verandert, wij veranderen, maar anders dan vroeger zijn we toch steeds dezelfde, namelijk ieder ons unieke zelf. Integratieve Psychotherapie (Frankl spreekt daarover in zijn vroege werk, 1945 – 1965) Logotherapie en Existentiële Analyse, brengt de integratieve geestelijke persoon naar voren. Daarmee is dit ook een moderne cognitief – emotieve – gedragstherapie (CEBT) bij uitstek. Juist omdat de therapie zowel theoretisch als praktisch in het respect voor de ander is verankerd, is hier veilig gesteld en verhelderd wat in vele gevallen onduidelijk en ondergewaardeerd blijft. Vanaf het volgende nummer is het Bulletin er ook via internet (www.logotherapy.nl). U krijgt het wanneer u betaald hebt. Voor bibliotheken en universitaire instellingen blijven we gewoon, net als voor wie dat laat weten, op aanvraag in drukwerk leveren.

Sehr geehrte Leser,

Dieses Heft ist anders, nicht nur weil das Layout anders ist, sondern auch weil die Methode der Logotherapie sich, wie wir uns, entwickelt. Alles wird anders, weil wir immer anders werden; aber wir bleiben wir ohne jemals jemand anderer zu werden. Integrative Psychotherapie (davon redet Frankl in seine Arbeit zwischen 1945 – 1965) stellt die Geistigkeit des Menschen in den Mittelpunkt ihrer Überlegungen. Damit ist sie auch eine moderne Kognitive-Motivierende-Verhaltenstherapie (CEBT). Gerade weil diese Therapie theoretisch und praktisch im Respekt für dem Menschen verankert ist und bleibt, wird hier angewandt, was in vielen Fällen unklar, unausgesprochen und unbeobachtet bleibt. Das nächste Heft des Bulletins können Sie auch über Internet empfangen. Geben Sie uns das bitte Ihre E-Mail Adresse an vor dem 31 August 2002, und zahlen Sie bitte rechtzeitig ein. Unsere Website ist <http://www.logotherapy.nl> Bibliotheken und Ausbildungsstätten empfangen – auch Sie, wenn Sie wünschen - auf Anfrage gedruckte Exemplare. Wir hoffen, Sie freuen sich über die Entwicklung, Inhalt und Ausführlichkeit dieses Heftes, und wünschen Ihnen einen schönen, sinn-reichen Sommer!

W. J. Maas, chief Editor

Contact: w.maas@logotherapy.nl

Pathologie, spanning tussen keuze en noodlot.

Collegestof existentieel – analytische diagnostiek en DSM/ICD classificatie

© 2002 dr W J Maas

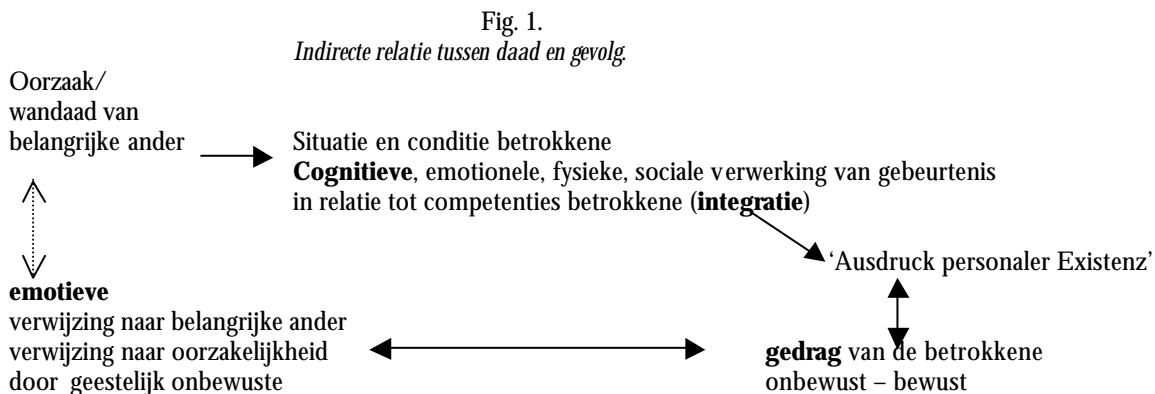
In het vorige nummer van het Bulletin sprak ik over de noodzaak voor een psychotherapie die gebaseerd is op de menselijke competenties. De hulp is niet zozeer gericht op emotionele steun, maar op individuele verandering; herstel van waardigheid in de concretisering van de wil tot een zinvol en sociaal bestaan. Psychotherapie werkt aan het verlichten en waar mogelijk aan de opheffing van psychosociale en emotionele lijdensstoelstanden, door aan de gepresenteerde klachten gerelateerde competenties te re-mobiliseren. Daarbij is **Integratieve Logotherapie en Existentiële Analyse** de facto **cognitief – emotieve – gedrgastherapie (CEBT)**. De competenties zelf berusten op de klinisch aangetoonde basale humane verschijnselen. Waar psychologie zich bezig houdt met het gedrag van mens en dier, is deze psychotherapie uitsluitend gericht op het mobiliseren en integreren van het vermogen om anders te zijn. De mens is niet een wezen dat in zijn ‘zo - en - niet - anders - zijn’ is opgesloten zoals het dier, maar het is juist kenmerk voor de mens dat dit wezen ‘altijd ook anders kan’.

Het belangrijkste rijtje van het ‘altijd ook anders kunnen’ van de unieke, geestelijke persoon zit in het volgende:

- competentie tot zelf - distantie
- competentie tot zelf - transcendentie
- competentie tot oriëntatie in de tijd
- competentie om te antwoorden
- competentie om vrij en verantwoordelijk deel te nemen in een groep (sociaal-psychologische positie)
- competentie tot dynamische identiteit (psycho-sociale actualisatie)

Een artikel biedt onvoldoende ruimte om van elk van de competenties een voorbeeld te geven. Ik zou er slechts op willen wijzen dat, waar en hoe **Frankl** (1949) een sprekend voorbeeld van de noodzakelijke denkverandering formuleert. Waar we nu op willen ingaan is de vraag in hoeverre pathologie een keuze is, namelijk, een reactie op de impact van het gedrag van belangrijke anderen in relatie tot degene die de reactie of de pathologie vertoont.

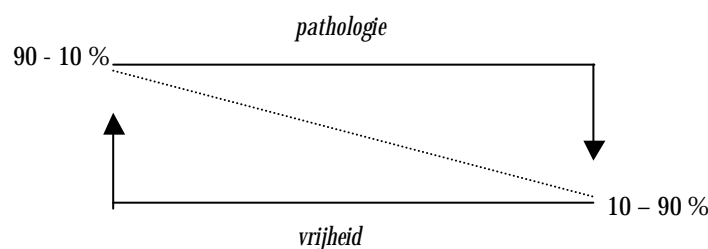
In schema ziet het er als volgt uit:

Het *onbewust* vertoonde gedrag van betrokkene verwijst, zoals een litteken naar zowel een ongeluk, een wond, als ook naar een genezingsproces, indirect, *impliciet maar expliciterend* naar de veroorzaking. Het is in dit verband opmerkelijk hoe mensen *verschillend* reageren op in het verleden beleefd natuurgeweld of op in het verleden beleefd medemenselijk contact. Een aardbeving overleven *kan* traumatische gevolgen hebben, maar in het gedrag van de betrokkene zal de aardbeving niet terug te vinden zijn, terwijl een verkrachting ingrijpende gevolgen heeft en juist wel in het gedrag van de betrokkene terug te vinden is. Net als een medicus zal een psychotherapeut altijd proberen een beroep te doen op het vertrouwen in het zelfhelend vermogen, waarbij het de kunst is om samen met de betrokkene een zo mooi mogelijk litteken achter te laten. De verwijzing naar het ongeluk c.q. de schadelijke gebeurtenis blijft, terwijl na afloop van een geslaagde therapie de cliënt kan stellen en uitdragen dat de relevante gebeurtenis een plaats heeft gekregen in het geschiedenisboek van het eigen bestaan.

Bovendien kent de cliënt nu uit het ongelukkige verleden de positieve les; er zijn mede door het ongeluk, de wond en het genezingsproces, competenties extra ontwikkeld. Er zijn vaardigheden bij gekomen, terwijl er ook een extra wachter is die de cliënt weerbaarder maakt tegen vergelijkbare graverende individuen, groepen en situaties. Ondanks dit alles zal het leven van de cliënt op enigerlei wijze altijd de herinnering aan de daad van de belangrijke ander of de oorzaak, *levend* bewaren. Er zullen ook na een geslaagde therapie altijd momenten zijn, gedragsreacties kunnen komen, die de client terug verwijzen naar. Het leven is een zich steeds in ontwikkeling bevinden. De menselijke ontwikkeling verloopt niet zo rechtlijnig als gehoopt wordt, maar beschrijft eerder iets dat op een spiraal lijkt. We passeren dezelfde punten steeds op een ander niveau, op een verschillend moment en in een anders dan voorheen persoonlijk 'format'. Dat er dus een 'her'-innering plaats vindt, is ook na een geslaagde therapie duidelijk. Therapie is nu eenmaal geen vorm van hersenspoeling. De verwijzing naar een al dan niet verwerkt verleden heeft niet perse direct herkenbaar een negatieve invloed op de relaties waarin de betrokken cliënt op dat moment functioneert. Het beoogde resultaat ontstaat meestal ook niet vanzelf. Therapie beoogt immers de integratie van het 'verkeerde iets' uit het verleden in de *positief omgezette* vaardigheden voor het heden en voor de toekomst van de betrokkene. Niet behandelde problematiek *kan* daarentegen in een louter reactief patroon uitmonden. Dat patroon is gerelateerd aan het begrip *stoornis*. We vinden dit terug in hoofdstuk V van ICD-10, psychische stoornissen en gedragsstoornissen. We kunnen hier ook verwijzen naar het veelgebruikte systeem van DSM. Voor ik verder ga met de uiteenzetting over de relatie of de spanning tussen vrijheid en pathologie, moet me eerst nog van het hart dat de stoornis dus gevolg is, m.a.w. een *bio-psycho-sociale projectie* van een *existentieel moment* of reeks van momenten. De projectie bevindt zich in het platte vlak, het existentiële is echter in de eigenlijke dimensie. In een voorbeeld: De mens denkt met het brein; het zijn weliswaar de hersenen die voor de mens het denkwerk doen, maar de gedachte zelf en de aansturing van het proces berusten bij de persoon. Het denken is niet hetzelfde als de gedachte, en de persoon valt niet samen met het brein. Zo ook is het niet aannemelijk, dat de persoon die iemand is, samenvalt met de pathologie. De verhouding tussen vrijheid en pathologie ziet er in een schema gezet als volgt uit.

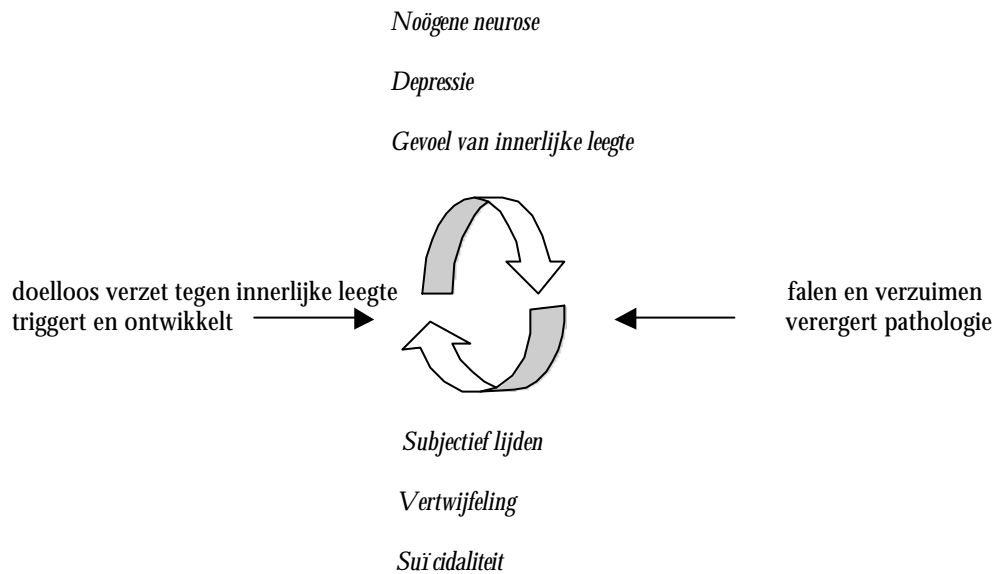
Fig. 2
Verhouding pathologie - vrijheid

Ten opzichte van pathologie staat vrijheid als complementaire mogelijkheid. De verticale lijnen in het schema verwijzen naar een maximaal - minimaal verhouding. Maximale vrijheid betekent minimale pathologie; maximale pathologie betekent nog niet: algehele afwezigheid van vrijheid. De diagonaal in het schema verwijst naar de glijdende schaal. Een zekere mate van pathologie is inherent aan het menszijn; ieder mens heeft immers een individueel karakter. Karakter is een integratie van bio-psycho-sociale *reacties* op medebepalende *gebeurtenissen in relatie tot de competenties*. Karakter wordt *mede* ontwikkeld. Karakter is echter niet persoon. De persoon heeft dit of een anders bepaald karakter. Zo is er dus bij elke persoon ook een zekere mate van vrijheid, want ieder mens heeft in het eigen bestaan een aantal keuzemomenten ervaren waarin van vrijheid gebruik is gemaakt. Terecht is er op gewezen dat vrijheid niet altijd beschikbaar is, niet altijd in gelijke mate voor handen en niet op elk moment bruikbaar. Dat doet niet af aan het gegeven dat ieder mens in principe een vrij wezen is; ook als er lang gewacht moet worden, of wanneer er onder moeizame omstandigheden of onder medebepalende condities geleefd wordt. Het gaat niet om de *libero arbitrio ad libitum*, om de ongebreidelde vrijheid van ongelimiteerd kiezen. Dan zou er immers geen enkele zinvolle mogelijkheid overblijven, omdat het niet meer zou uitmaken of er gekozen wordt, wat er gekozen wordt en wanneer er gekozen wordt. Het gaat om de *condition humain*, waarin humaniteit de conditie van het *kunnen* kiezen is. Pathologie is in dit schema een bepaalde keuze, namelijk een keuze die wordt afgewogen tegen de mogelijkheid om in de vrijheid van het *medemenselijke* te blijven. We moeten hier helder zijn: *pathos* is zowel het lijden zelf als het motiverende moment dat het wint van het *ethos*. Er wordt niet gesteld niet dat 'de' mens goed is, of dat 'de' mens slecht is. Er wordt ook niet gesteld dat de mens van nature (bio - psycho - sociaal) 'goed' is. Dat is interpretatie van een waarneming die eerder wijst op het gegeven dat ieder mens in principe kan beschikken over een *zekere mate* van vrijheid. Vrijheid is geen fysisch gegeven, het is een kwalitatief begrip. De vrijheid *van iets of iemand anders* kan vrijheid genoemd worden, zoals bijv. in de definitie van gezondheid als een toestand waarin men vrij is van klachten en ziektes. Dat is een negatieve vrijheid. De *vrijheid voor iets of iemand anders* is positief vrij. Nu zijn de toegevoegde begrippen 'van' en 'voor' in feite projecties van het verschijnsel vrijheid zelf. Vrijheid zelf bevindt zich niet in een en dezelfde dimensie als de projecties ervan. Overigens moet vermeld worden dat het begrip *goed* hier al evenmin verwijst naar *completeet*.

Omdat de mens beschikt over een zekere mate van vrijheid, is de mens principieel *onaf*. Ieder mens leeft in een onvoltooid tegenwoordig toekomstige tijd, waarin mogelijkheden verwerkelijkt, en verwerkelijkingen verleden worden. Ik verwijs hier inzake de vraag naar de spanning tussen noodlot en vrijheid in relatie tot pathologie naar **Frankl** (1974,1999) waar hij schrijft over het persoonlijke moment in de omgang met een aangeboren psycholabiliteit. Wanneer deze dingen over het hoofd gezien worden of in een enkele pennestreek over een en dezelfde kam geschoren worden, verliest de hulpverlening de dimensie die noodzakelijk is om de betrokken hulpvragende te re - mobiliseren. Wanneer we nog iets nauwkeuriger proberen te zijn inzake de vraag of pathologie, d.w.z. vertoond gedrag, noodlot is of niet, dan kunnen we het volgende schema maken over de wederzijdse beïnvloeding van het gevoel van leegte en het subjectieve lijden.

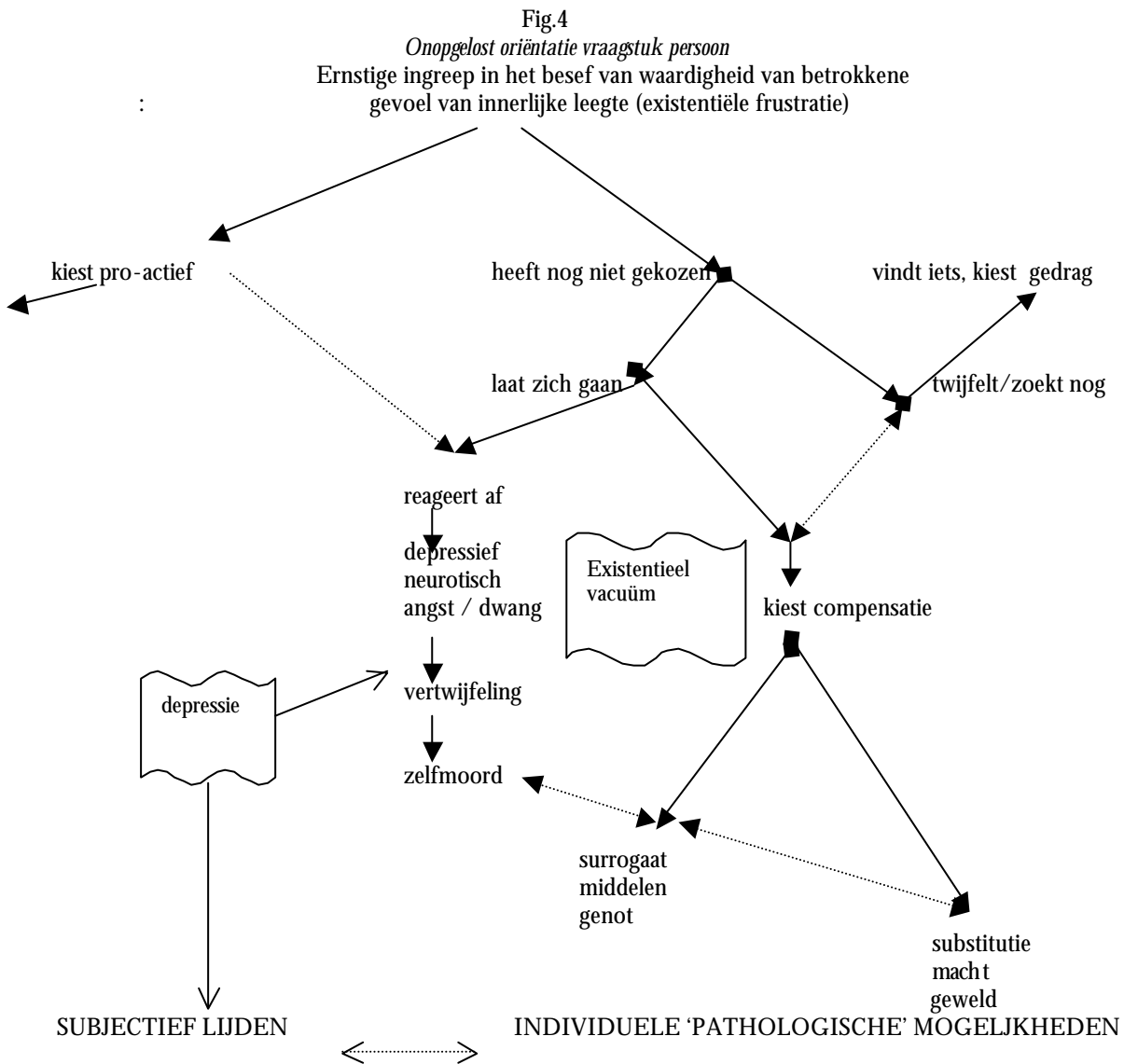
Fig.3
Vicieuze Cirkel: Samenhang tussen gevoel van innerlijke leegte en subjectief lijden

Wanneer pathologie als 'noodlot' moet worden gedefinieerd, of zelfs als 'lot', dan ligt het in de verwachting dat er ofwel een louter erfelijke, biologische achtergrond is, ofwel dat er sprake is van een individueel psychosociaal 'verleden'. In dat geval is er een schandaal, want er is geen chemie die het probleem ofwel opheft ofwel de gevolgen ervan bestrijdt in de zin van vermindering van subjectief lijden. Het lot ligt immers nooit vóór ons, maar achter ons. Als er al iets 'klaar' zou liggen dat voor ons bestemd zou zijn, dan is er sprake van een predestinatie. Het schandaal is hier dus, dat mensen met een pathologisch verleden als het ware ook 'voorbested' worden om een pathologisch bepaalde toekomst te beleven. Er is dan reeds in het verleden bepaald wat er in het heden verschijnt. Het is voorstelbaar dat een *ernstig vergrijp* jegens de persoon van bijvoorbeeld het kind (voor of rond het vijftiende levensjaar) in de adolescentie en daarna leidt tot een *versterking* van reeds aanwezige psychologische -emotionele labiliteit en dito sociale aanpassing. *Het lijden zelf is echter niet zozeer de pathologie, maar dat wat er aan voorafgaat.* De uitdrukking van het subjectief lijden hangt samen met de mate waarin de betrokkene zich innerlijk leeg voelt. De vraag waar dat gevoel op berust, wordt in de pathologie helaas niet gesteld. Dat is wellicht een van de belangrijkste redenen van het verstoorde beeld dat veel hulpverleners van de zaak hebben. Voor velen is pathologie het gevolg van erfelijkheid en sociale omstandigheden. De biologische achtergrond versterkt het psychologisme, terwijl de oproep die er feitelijk door middel van de pathologie gedaan wordt, niet wordt gehonoreerd (fatalisme). Bij de beschrijving van bijv. de pathologie van de Borderline Personality Disorder (301.83) in DSM-iv-R staat het *chronisch gevoel van innerlijke leegte*. Het gaat er in dit artikel niet om dat we 'even' de borderline personality 'behandelen', maar het gaat om het feit dat DSM-iv-R juist hier het chronisch gevoel van innerlijke leegte noemt. Dat is merkwaardig, omdat er bij de ernstigste stoornis, de antisociale persoonlijkheid, deze leegte juist niet vermeld is (Cluster B, 301.7). Het kan zijn dat de opstellers het vergeten hebben te vermelden. Dat gevoel van innerlijke leegte wordt daar, bij de antisociale persoonlijkheid, dus niet genoemd, hoewel ook deze stoornis *vanaf* het 15^e jaar wordt gesteld. Borderline wordt als beginnend in de vroege volwassenheid gesteld. Naar mate het gevoel van *innerlijke leegte* in meerdere of mindere mate permanent is, neemt de lijdensdruk, dat is: negatieve stress t.g.v. oorzaak, toe of af. Een recent onderzoek van de WHO (1999) berekent dat 25 % van de wereldbevolking te kampen heeft met een gevoel van innerlijke leegte. Dat is hetzelfde getal als waarmee **Frankl, Crumbaugh**, et al. eind jaren '60 begin jaren '70 kwamen. Hij noemde het gevoel van innerlijke leegte *existentieel vacuum*. Het leven met een dergelijke frustratie leidt tot een pathogeen existentieel vacuüm, dat via een provisorische levenshouding kan leiden tot ernstige vormen van depressie en / of agressie.

Dat dit gevoel *vanaf het vijftiende jaar* zo'n rol kan spelen, hangt samen met de ontwikkelingspsychologische fase waarin de betrokkene verkeert. Vanaf de leeftijd van 15 jaar worden levensvragen bewust gesteld, zijn gender identity en sociale, morele, ethische en actieve invoeging in de wereld die volwassenheid heet, aan de orde. In die ontwikkelingsfase *kunnen* reeds opgedane inzichten en vaardigheden worden geïntegreerd in een toenemend individuele en zelfstandige levenshouding en daaraan gekoppeld gedrag. Het kan echter ook anders, zoals uit 301.83 blijkt. Tijdens een **depressieve episode** (296.2x) bijv. voelt men zich verdrietig en leeg. Men verliest interesse en plezier, de leegte neemt bijna alle ervaringsruimte in. Er kan echter ook gebruik van middelen aan de orde zijn. Dezelfde gevoelens komen overigens op bij langdurige verwenning (verveling), verwaarlozing, mishandeling en misbruik (zie Frankl's 2^e dimensioneel ontologische wet). Het gevoel van innerlijke leegte drukt niet zozeer de leegte zelf uit, maar wel dat de betrokkene voor een bepaald facet van het eigen bestaan geen antwoord heeft, mag of kan of durft te hebben. Zo zal een opgroeiende mens die misbruikt of mishandeld wordt daarover geen andere mededeling kunnen doen, dan – althans tot het moment dat het 'uitkomt' - te spreken over de uitzichtloosheid van de innerlijke leegte en te kiezen voor depressie, zelfverwerping, gebruik van middelen of agressie c.q. vandalisme. Er is behalve lijden ook keuzemogelijkheid; niet iedereen die iets vreselijks meemaakt wordt depressief (waarbij depressie keuze voor lijsbehoud is), niet iedereen die iets vreselijks krijgt aangedaan wordt, ontwikkelt het volledige borderline type. We kijken naar het min of meer normale beeld. Innerlijk gefrustreerd, zoekt de betrokkene compensatie d.w.z. substitutie (prestaties, macht, geweld) of surrogaat (geld, image, roes). Zolang de situatie *psychologisch gezien* duurt is de *subjectief ervaren* innerlijke leegte massief. De betrokkene laat gedrag zien, maar vertelt ook op existentieel niveau het verhaal van bijv. 'ik mag er eigenlijk niet zijn'. Er zijn hier mogelijkheden, zeker ook voor de analyse die op basis van de humane competenties tot een therapeutische planning voert (zie ook fig.5). Zowel in het lijden (de passieve kant) als in de pathologie (de gedragskant) is het maken van keuzes, d.w.z. een gebruik van de beschikbare ruimte en vrijheid, aan de orde. Onderstaand schema (fig.4) maakt dat duidelijk. Daarbij verwijzen de gestippelde pijlen naar mogelijke vicieuze cirkels op grond van door innerlijke leegte verstoorde waarneming. Een bezwaar van het werken met een begrip als 'disorder' is en blijft dat er een eindtoestand zou zijn ingetreden, een situatie waarin geen uitweg zou bestaan. Overigens is een DSM -diagnose altijd meerassig en kunnen we dus niet zomaar een bepaalde stoornis isoleren. Waar het nu om gaat, is *de principiële mogelijkheden van het gevoel van innerlijke leegte in een beeld weer te geven*. Er is in fig.4 een beslissingsboom, met onderliggende relatie tussen subjectief lijden en *gekozen* uitdrukkingvorm van de oorzaak in termen van pathologie. Elke beslissing in de boom geeft een moment van een zekere vrijheid aan. Het kan wel zo zijn dat bij voorbeeld een bijzondere gevoeligheid voor verslavende werking van middelen de protestkeuze overmamt en het individu overrompelt, maar er moet ook worden gezegd dat elk moment opnieuw de gehele beslissingsboom oproept in een nieuw te maken beoordeling en keuze. De mens *kan* kiezen, maar de mens *moet* ook kiezen. Er is geen levenssituatie waarin de mens *niet kiest*. Zoals **Sartre** terecht opmerkte, is niet kiezen ook een keuze. De gemaakte keuzes zijn niet alleen te beoordelen als *gedrag*, maar zijn zeker ook zichtbaar als *karakter*. Karakter is de individuele integratie van gebeurtenissen, gedachten, gevoelens en daden *van een persoon*. Het is dus vanuit dit perspectief duidelijk dat DSM bij het begrip *personality disorder* niet moet worden vertaald met 'persoonlijkheidsstoornis', maar met karakterstoornis. *Een psychodynamische benadering (inclusief de gedragstheoretische en systeem georiënteerde) zoals in DSM-iv-R, of een lapidaire, zoals in ICD -10 wordt voorgestaan, classificeert vooral de individuele pathologie*. Existentieel -analytische diagnostiek kijkt vooral kritisch naar het *wat* en *hoe* dat in het subjectief lijden *van wie en waartoe* tot uitdrukking gebracht wordt. Deze laatste benadering levert een cognitief - emotief - gedragstherapeutisch scala van mogelijkheden op om via het oefenen met de relevante competenties de betrokkene in een situatie te brengen waarin zelfstandig en vrij gekozen wordt voor integrale rehabilitatie. Het gaat daarbij om die integratie die **J. S. Bach** beschrijft als 'mit Herz und Mund, mit Tat und Leben', of om de persoonlijke concretisering en realisering van een zinvol en waardig bestaan dat voortkomt uit de aaneenrijging van bevestigend handelen. Ook daar is natuurlijk een pregnante formulering voor: 'Sein in der Verantwortlichkeit der Tat' (**F.H. Breukelman**). Of, om het met een toefje psychologie te zeggen: met een onvoorwaardelijk 'ja' tegen het leven. Door **Riedel, Deckart & Noyon** (2002) wordt gewezen op de noodzaak om bij de diagnose met waardevrije begrippen te werken. Zij gebruiken in navolging van **Oldham & Morris** (1992) begrippen als 'persoonlijkheidsstijl' waar DSM en ICD 'disorder' hanteren. Zelf zou ik niet zo snel spreken over 'stijl', omdat dit toch naar een meer bewust dan naar een geestelijk onbewust startmoment wijst. Het geestelijk onbewuste is bij pathologie (die altijd als psychosociale explicitering wordt gehanteerd) een existentieel moment in het verleden: iemand (meestal een belangrijke volwassene) pleegt eenmalig of meerdere vergrijpen jegens de persoon van de betrokkene en laat de betrokkene machteloos en uitzichtloos achter. Dat wil concreet zeggen, dat de betrokkene ervaart er als persoon niet te mogen zijn, omdat de benadering hem of haar feitelijk reduceert tot 'ding' of tot 'ongeluk'. Dat is nu precies het perspectief dat zowel in ICD - 10 als in DSM-iv-R geheel ontbreekt. Juist de merkwaardige noties dat de problematiek rond het 15^e levensjaar tot het gedragspatroon doordringt, gepaard gaande met chroniciteit in het gevoel van innerlijke leegte, wijst uitdrukkelijk naar het moment dat het tot de persoon in kwestie is doorgedrongen dat er 'voor hem of haar *als mens* geen plaats was in de herberg'. De herberg is hier het thuis en de onmiddellijke psychosociale omgeving van het kind. Bij de individuele pathologie moeten we aantekenen dat hier sprake is van onbewust - bewust gedrag. Het onbewust - bewuste gedrag (het is in het bewustzijn van de betrokkene zelf niet als bewuste keuze aanwezig, maar is - als uitdrukking van een existentiële frustratie in het verleden - toch deel van het gedrag. Het is echter niet een psychodynamische relatie, d.w.z. een libidineus conflict of overdracht, c.q. projectie.

Het is mogelijk om zo tegen het vertoonde gedrag aan te kijken dat de herleiding psychodynamisch is. Dit ziet echter over het hoofd dat slechts in uitzonderlijke gevallen, met name wanneer een as 1 of as 3 probleem kan worden gediagnosticeerd, het huidige gedrag als zodanig kan worden benaderd. Als as 2 (persoonlijkheidsstoornissen) en as 4 (psychosociale en omgevingsproblematiek) aan de orde zijn, is er **steeds** een gegronde reden om *allereerst* te kijken naar **een existentieel probleem** (vgl. Frankl's eerste dimensioneel ontologische wet).

Bij pathologie wordt dus te weinig gekeken naar de existentiële kant, naar de zinvraag. De zinvraag is: Is dat wat deze mens feitelijk doet de uitdrukking van zijn of haar geestelijke positie inzake de vraag naar menselijke waardigheid; wordt hier door hetgeen de betrokkene doet verwezen naar, c.q. uitdrukking gegeven aan een conflict dat inderdaad in de sfeer van het *persoon – zijn* is gelegen, of is er sprake van een chemisch - hormonaal probleem? Het schema (fig 5) maakt duidelijk wat hier bedoeld wordt. Vanuit het perspectief van de Existentiële Analyse kunnen we nu kijken naar de sterke - zwakte kant van de onderscheiden existentiële modi. Het is duidelijk dat ik om gegronde redenen **niet** uitga van de existentialen zoals **Heidegger** of **Yalom** die gebruiken. Psychotherapie heeft een sterke antropologische basis nodig, maar filosofie is in de psychotherapie, net als religie, slechts een menselijke mogelijkheid. De basisfeitelijkheden van het bestaan (dood, vrijheid, isolatie, zinloosheid) zouden ons er opnieuw toe kunnen verleiden om over te gaan tot een schematisering in termen van *passiva* in plaats van *activa*. (Maas, 2001). Ik refereer hier nog maar eens aan **Frankl** waarin hij stelt dat het dier altijd gevangen is in het *zo-zijn*, terwijl de mens slechts begrepen kan worden in het *vermogen tot anders-zijn*. Dat sluit ook aan bij de gedachte dat de zogenaamde persoonlijkheidsstoornissen in feite pervasieve psychologische ontwikkelingsstoornissen zijn (**Abraham, Kernberg**), al is het expliciet duidelijk dat de existentieel-analytische diagnostiek openlegt dat de persoonlijke uitdrukking van het toegedekte verleden een levende verwijzing is naar de daad van een volwassene(n) jegens de geestelijke persoon van de betrokkene. Het is immers *de persoon* die integratief is (**Frankl, 1950, stelling 8**).

Een succesvolle therapie is altijd die relatie waarin de therapeut in staat is om de cliënt als menselijke persoon in diens kracht tot anders-zijn aan te spreken. In het gekozen existentiële, persoonlijke uitdrukingskader *neemt de betrokkene verantwoordelijkheid voor zijn of haar als stille getuige wijzen op dat wat mensonterend en mensonwaardig en zinloos was.* (vaak in termen van dissociatie). Dat is dus niet: medeverantwoordelijkheid voor de daad of gebeurtenis van destijds! Het eventuele gewelddadige of pathologische 'heden', inclusief de kracht van de tegenoverdacht die als kernstuk van het behandelprobleem worden gezien, kan niet anders dan tot de verantwoordelijkheid van de betrokkene worden gerekend. Psychotherapie moet hier niet een vorm van emotionele troost zijn, maar kritische bevrijding tot een geïntegreerd persoonlijk en pro-actief leven, waarin juist de gevoeligheid voor het mensonterende, mensonwaardige en zinloze tot sociale betrokkenheid en persoonlijke kracht moet worden.

Fig.5

Phenomenes of conflicts during adolescence (© W J Maas)

<i>Cause internalised operating experience</i>	<i>diagnostical perspective</i> →			existential, actually human expression
	biological - phenomena	social - phenomena	psychological - phenomena	
<i>neglected</i>	<i>deficiency</i>	<i>frustration vandalism addiction</i>	<i>relational problem fear</i>	<i>doubting being a self</i>
<i>spoiled</i>	<i>increased susceptibility</i>	<i>misplacement addiction vandalism</i>	<i>frustration and demands compulsion, narcissism</i>	<i>inability to be a self</i>
<i>sex. abused*</i>	<i>abnormal reflexes</i>	<i>self- effacing self defeating addiction</i>	<i>disturbed estimation of self and others, hypochondriac suicidal</i>	<i>not allowing oneself to be a self</i>
<i>phys. abused</i>	<i>scars abnormal reflexes</i>	<i>aggressive violent</i>	<i>problems with respect authority conflicts fear</i>	<i>not daring to be a self</i>
		<i>behaviour DSM Axis 2</i>	<i>character DSM Axis 4</i>	<i>expression of personal existence</i>
		←		<i>Integrative, logotherapeutic, ex. analytical process</i>

ELK JAAR WORDEN IN NL 50 000 KINDEREN LICHAMELIJK EN GEESTELIJK MISHANDELD; 50 KINDEREN OVERLEVEN DAT NIET, ZIJ VINDEN DE DOOD. OVER VERWENDE KINDEREN GEEN CIJFERS BEKEND.

Each year 50 000 children in NL are being physically and emotionally abused; 50 of them do not survive this. Researchers tell us that up to 4 out of 10 children suffer from sexual abuse. Most of them 'for life'. There are no figures concerning spoiled children. Psychotherapy should start with the validity and credibility of the existential phenomena, in order to truly hit targets and make changes lasting. Integrative Psychotherapy, Logotherapy and Existential Analysis, CEBT, is successful because it deals with the client on a person to person basis, which is: to respect the client's existential referral and works its way up to the change of emotion and action towards meaningful and dignifying participation.

Psychotherapie moet de Existentiële fenomenen opmerken en waarderen, om in staat te zijn de gestelde doelen te bereiken en om blijvende veranderingen te helpen realiseren! Integratieve Existentieel – Analytische Psychotherapie, Logotherapie als CEBT is succesvol omdat er op basis van een persoon-tot-persoon relatie wordt gewerkt, hetgeen betekent: het respecteren van cliënt's existentiële verwijzing en van daaruit werken naar een verandering in emotie en actie in concrete relatie tot zinvolle en waardige participatie.

* Sexual abuse; research outcome shows a 75 % of borderline problems relate to sexual abuse; see **Gebbard et.al**
©2002 W.J.Maas, all rights reserved.

Literatuur (beknopte verwijzing, limited referrals).

Crumbaugh, J. , Maholick, L.T., *Purpose in Life Test; Eine experimentelle Untersuchung im Bereich der Existenzanalyse: ein psychometrischer Ansatz zu Viktor Frankls Konzept der 'noogenen Neurose'* in: **N. Petrillovitsch**, *Die Sinnfrage in der Psychotherapie*, WBG-Darmstadt 1972.

Frankl, V. E., *Der unbedingte Mensch, metaklinische Vorlesungen*, Wien, 1949, S.48

Frankl, V. E., *Der leidende Mensch, anthropologische Grundlagen der Psychotherapie*, Bern, 1996, p. 170 ff..

Frankl, V.E., *Logos und Existenz*, Wien, 1950. Spezifiek Hfdst. 2 steling No.8.

Frankl, V. E., *Theorie und Therapie der Neurosen*, München/Basel 1999, m.n. blz. 5, 10-11, 48, 101, 136-137, 143, 151-153, 185

Gebbard, Glenn O, Wilkinson, Sally M. ., *Management of countertransference*, 2001.

Maas, W. J., 'Das Gewissen und die Moral, Sinn – und Werterfassung versus Manipulation' in: Bulletin, Vol. 11, no. 4., Poortugaal 2001.

Maas, W. J., 'The Actual need for a Rehumanised Psychotherapy, a Therapy of Competence', in: Bulletin, Vol. 12, no. 1, Poortugaal, 2002.

Oldham, J.B., Morris, L.B., *Ihr Persönlichkeitsportrait*, Hamburg, 1992.

Riedel C., Deckart, R., Noyon, A., *Existenzanalyse und Logotherapie, Ein Handbuch für Studium und Praxis*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, 2002.

Über Zwangsstörung (Anankasmus)

Prof. Uwe Eglau, B.Hons, MA, ECP.

Begriff und Allgemeines zum Zwang

In voller Ausprägung sind Zwangsnerven nicht nur eindrucksvolle, sondern in ihrer Pathologie auch gut abzugrenzende Störungen. Es entspricht dem Zwang als einer "letzten Tatsache des Seelenlebens" (Jaspers), dass er in Bereichen des normalen wie krankhaften Seelenlebens und bei den verschiedensten nosologischen Gruppen wiederzufinden ist. Viele seelische Erscheinungen haben Zwangscharakter in einem allgemeinen Sinn, dass der Mensch von Impulsen in sich getrieben, gezwungen und beherrscht wird, die ihm fremd sind. In der Psychopathologie wurde der Begriff immer mehr eingeeengt bis zu einer Fassung, die Kurt Schneider im Anschluss an Karl Jaspers gegeben hat: "Zwang ist, wenn jemand Bewusstseinsinhalte nicht loswerden kann, obwohl er sie gleichzeitig als inhaltlich oder wenigstens als ohne Grund beherrschend beurteilt."

Zur Zwangsnervose mit der charakteristischen Spaltung, von Impuls und daneben bestehender Kritik gehört, dass sich ein Teil der Persönlichkeit von dem distanziert, was der andere denkt oder tun muss. Hier taucht dieser Zustand aber nicht wie bei vielen Menschen nur schnell vorübergehend auf, sondern das Erleben und Verhalten werden zeitlich und an Intensität immer mehr von diesem Bewusstseinsinhalt bestimmt. Bei anderen psychopathologischen Erscheinungen wie Melancholie oder Wahn besteht keine solche Aufspaltung, die Person steht in einer einheitlichen Verfassung hinter der depressiven Verstimmung oder der wahnhaften Vorstellung.

Der seelisch Gesunde kann sich in gewissen Grenzen ungezwungen und beweglich in seinen Wahrnehmungen und Vorstellungen ausrichten, vermag sie in zukunftsbezogener offener Einstellung bewusst zu lenken. In selbstverständlicher Weise kann er unangenehme Gedanken abschalten und das strukturelle Feld seiner Wahrnehmungsrichtungen lenken, Inhalte aufzusuchen oder abzuschalten. Es gibt aber schon beim Gesunden Vorstellungen und Impulse etwa aggressiven Inhalts, die sich zumindest vorübergehend fremd aufdrängen können.

Nicht das Auftauchen solcher Gedanken, das Beharren dieser Vorstellungen kann zum Problem werden. Das von innen Aufgezwungene ist im Sexuellen mit der in der Pubertät einsetzenden Triebhaftigkeit deutlich, die häufig zunächst als fremd gegenüber dem bisherigen Selbstbild empfunden wird. Es bedarf einer Entwicklungszeit, bis sich der Mensch mit diesen Impulsen innerlich identifizieren und sie als seine eigenen anerkennen kann.

Symptomatik und Auslösung

Zwangspanerotische Symptome treten in verschiedenen Formen auf:

1. Zwangsgedanken: Ein bestimmter Inhalt behauptet sich im Bewusstseinsfeld, obwohl er zugleich als unsinnig abgelehnt wird: die Vorstellung drängt sich auf, es könne den Angehörigen durch eigenes Verschulden etwas zustoßen: ein Mann muss eine bestimmte Zahlenreihe zu Ende denken, wenn nicht einem anderen Menschen oder ihm selbst etwas zustoßen soll. Häufig muss man dieses Zählen oft bis zur völligen Erschöpfung wiederholen, da die Vorstellung auftaucht, eine Zahl übersprungen zu haben. Der Zwangspanerotiker kann nicht abschließen oder einfach weitergehen und findet so keine Ruhe. ("Ich lebe in einer Hetze ohne Ende").
2. Zwangsantriebe nennt man plötzlich auftretende Impulse aggressiven Charakters: Eine Mutter hat die Vorstellung, ihren Säugling fallenzulassen; oder sie könnte ein auf dem Tisch liegendes Messer einer anderen Person oder sich selbst in die Brust stechen. Nicht selten sind beim Schädigungszwang die Vorstellungen der Selbstschädigung, sich vor einen Zug werfen, von einer Brücke herabspringen zu müssen.
3. Zwangshandlungen, zumeist Waschen, Ordnen, Zurechtrücken usw., gehören zu den auffälligsten Zwangssymptomen. Die aufsteigenden Vorstellungen und Impulse werden dabei durch rationalisierte Praktiken abgewehrt. Die Unterlassung der Zwangshandlung löst heftige Angst aus, ihre Ausführung bringt nur momentane Erleichterung. Die häufigste Zwangshandlung ist die des eigenen Händewaschens im Waschwang. Der Ordnungszwang beschäftigt sich mit dem Einordnen von Wäsche, Büchern, Manuskripten etc. Oder es werden "gefährliche Gegenstände" wie Streichhölzer, Kerzen, Feuerzeuge usw. gesucht und beseitigt. Die bei vollem Wachbewusstsein durchgeführten Zwangshandlungen haben den Charakter ritueller Reinigungen und beschwörender Rituale. Sie entsprechen vielleicht einem archaischen Denken, das sich in Tabus, Zauber und endlosen Wiederholungen bewegt.

Häufigkeit

In klinischen Stichproben wurden Männer häufiger als Frauen gefunden, bei epidemiologischen Untersuchungen sind in den letzten Jahren keine Unterschiede der Geschlechter beschrieben worden. Das Manifestationsalter liegt gerade bei schleichendem Beginn schon im 2. oder 3. Lebensjahrzehnt und zeigt, behandelt oder unbehandelt, eine Tendenz der Chronifizierung. Im Alter besteht eine deutliche Tendenz der Milderung, zumindest für die schweren Formen, was man mit einem Nachlassen der Antriebsdynamik und entsprechender Gewissenskonflikte in Verbindung bringen kann. In den Kliniken und Ambulanzen findet man zwischen 1 und 4% Pat. mit Zwangssymptomatik.

Ursachen

Hinweise für Erbeeinflüsse (hier sind nicht nur die genetischen gemeint) sind bei der Zwangskrankheit als Neuroseform unübersehbar. Zwillingsuntersuchungen fanden eine deutlich höhere Konkordanz von 33% der EZ gegenüber 7% der ZZ bei 30 Zwillingspaaren. Zwillings und Familienuntersuchungen weisen auch auf die Beteiligung von genetischen Faktoren bei der zwanghaften Persönlichkeit hin.

In welcher Form und in welcher Zeit die Umwelt bei der Manifestation dieser Tendenzen mitspielt, ist umstritten. Die Psychoanalyse sah zunächst einen Zusammenhang mit der Sauberkeitserziehung als Austragungsort, wo die kindliche Eigenwilligkeit mit mehr oder weniger großer Strenge zusammenstoße. Mindestens ebenso wichtig ist es aber, wie die Eltern auf die motorische Expansivität in dieser Zeit reagieren.

Das sich umschriebene Erfahrungen, "Traumen", aus diesen ersten beiden Lebensjahren lebenslang als Zeitminen auswirken, erscheint nach modernen entwicklungspsychologischen Verlaufsstudien höchst unwahrscheinlich. Es sind eher die fördernden und ermutigenden Angebote der Umwelt in den nächsten beiden Lebensjahrzehnten im ganzen, die sich bei einer gegebenen Vulnerabilität hier verstärkend auswirken können.

Differentialdiagnose

Der enge Zusammenhang von Symptomatik und Persönlichkeitsstruktur ist bei den Zwangspanerosen besonders eindrucksvoll. Zwangspanerähnliche Phänomene sind vereinzelt bei organischen Störungen und auch bei schizophrenen und bei depressiven Psychosen anzutreffen. Im allgemeinen ist das neurotische Bild aber so charakteristisch, dass eine Abgrenzung nicht schwer fällt.

Wie ist nun der anankastische Mensch In-der-Welt?

Eine wichtige Thematisierung scheint mir die Offenständigkeit bzw. das Freisein des menschlichen Wesens zu sein. Obwohl wir sehr oft im alltäglichen Umgang und Gebrauch des Wortes Zwang eben gerade das Fehlen von Freiheit verstehen wollen, so zeigt uns dieses Phänomen am Menschen dennoch, dass dieser wesensmäßig eben frei ist; denn nur von daher kann ich beim Menschen von „Zwangshandlungen“ und „Zwangsvorstellungen“ sprechen. Ein Stein, auch wenn er nach notwendigen physikalischen Gesetzen einen Berg herunterrollt, vollzieht keine „Zwangshandlung“, weil er eben seinem Wesen nach nicht in einem Freiraum für Handlungen sich bewegt.

Der Zwang zeigt sich eben immer als eine ganz bestimmte Weise, den freien Bezug zu Welt und Mitmensch auf anspruchslose, bescheidene und monotone Weise zu vollziehen: „Eine phänomenologische Auslegung des Begriffes „Zwang“ hat wohl davon auszugehen, das in besonderer Weise gestimmte Weltverhältnis abzuklären, in welchem der unter Zwang stehende Mensch sich zu einem bestimmten Zeitpunkt, unter bestimmten Voraussetzungen oder dauernd, d.h. mehr oder weniger lebenslang aufhält“. ¹

Immer wieder treffen wir bei der Beschreibung des Zwangsneurotikers auf die gravierende Störung der daseinsmäßigen Offenheit und Freiheit, wobei man beobachtet, dass bei diesen Menschen die Störung der Freiheit immer noch weit geringfügiger ist als bei anderen psychotischen Erkrankungen (z.B. bei der Schizophrenie); eine Ansprechbarkeit von mitmenschlichen und innerweltlichen Begebenheiten ist beim Zwangsneurotiker ja gegeben, auch wenn er sich von dieser weitestgehend distanziert.

Die Freiheit des Menschen in seiner Bedingtheit wird als Existential bezeichnet. In Bezug auf das Mitsein muss man hervorheben, dass, wie bei Hysterikern und vor allem bei Narzissten, die Mitmenschen „im Sinne eines Roboters ... „gebraucht“ und beherrscht werden“²; mitmenschliche Gefühlsregungen werden zwanghaft unterdrückt. Ebenso unterdrückt wird die Weite von Raum und Zeit; alles wird eingeordnet, untergeordnet: „Zeit und Raum werden bedeutungslos, da genau eingebettet in das immer Messbare, Unfreie und festgelegte. Ansonsten breitet sich im anankastischen Gestimmt sein ein Gefühl von „Leere und Langeweile“ ³ aus.

Logotherapeutische und existenzanalytische Therapie

Freiheit und Verantwortung

Wenn der Mensch ein auf die Transzendenz hin offenes Wesen ist, so ist er gleichzeitig auch sich selbst überantwortet. Er ist nicht nur ein Erkennender, sondern auch ein Handelnder; sich selbst anheim- und aufgegeben. Darin erfährt er sich selbst als verantwortlich und frei. Freiheit ist kein bestimmtes Phänomen neben anderen empirisch auffindbaren Phänomenen, sondern das ursprüngliche Vermögen des Subjektes und der Person "über sich selbst zu entscheiden und sich selbst zu tun".

Jeder Mensch hat seinen eigenen exklusiven Schicksalsraum, innerhalb dessen er unvertretbar ist. Seine Verantwortung gründet in der Einmaligkeit und Einzigartigkeit seiner Existenz einerseits und in der zeitlichen Endlichkeit derselben Existenz andererseits. Was ist das nun, diese Einmaligkeit und Einzigartigkeit? Frankl sagt: Jeder Mensch ist gegenüber anderen "absolut anders", wodurch er - bezüglich seines Soseins - einzigartig ist. Gleichzeitig aber ist jeder Mensch, was sein Dasein anbelangt, einmalig. Von daher lässt sich sagen: auch der Sinn jedes Daseins ist einmalig und einzigartig. Darin ist menschliche Verantwortlichkeit fundiert, nämlich gerade in der Endlichkeit menschlichen Daseins im Nacheinander und im Nebeneinander der Raum-Zeit-Geschichte. Hinzukommt noch ein drittes Moment: die Transzendenz bzw. das Auf-etwas-hingeordnet-Sein; denn einmalig und einzigartig ist der Mensch an sich, aber "nicht für sich". Er ist bezogen auf andere und letztlich auf die Transzendenz. Frankl zitiert in diesem Zusammenhang den Rabbi Hillel: "Wenn nicht ich es tue - wer soll es tun? Und wenn ich es nicht jetzt tue - wann soll ich es tun? Und wenn ich es nur für mich tue - was bin ich dann?"⁴.

Frankl weiter: "Zur Einmaligkeit des Lebens gehört die Einmaligkeit jeder Situation. Zur Einzigartigkeit des Lebens gehört die Einzigartigkeit jeden Schicksals. ... Überhaupt gehört das Schicksal zum Leben irgendwie dazu"⁵. Frankl zufolge gehört das Schicksal zum Menschen "wie der Boden, an den ihn die Schwerkraft fesselt, ohne die aber das Gehen unmöglich wäre. Zu unserem Schicksal haben wir zu stehen wie zu dem Boden, auf dem wir stehen - ein Boden, der das Sprungbrett für unsere Freiheit ist"⁶.

¹ Vgl. Condrau, G.: Sigmund Freud und Martin Heidegger. Daseinsanalytische Neurosenlehre und Psychotherapie. Bern: Hans Huber, 1992: S. 177f.

² ebenda, S. 193

³ ebenda, S. S. 194

⁴ Frankl, V.: Ärztliche Seelsorge, 1998, S. 116 (Fußnote)

⁵ ebenda, S. 118

⁶ ebenda, S. 120

Der Mensch ist jenes Wesen, "das sich je auch schon frei macht von dem, wodurch es (als biologisch-psychologisch-soziologischer Typus) bestimmt ist. Der Mensch kann also all diese Bestimmtheiten gestalten, überwinden oder sich denen unterwerfen und sie so transzendieren"⁷. Dabei zeigt sich noch einmal, dass er auf sein Schicksal antwortet, indem er ver-antwortet. Frankl: "Mit seinem einzigartigen Schicksal steht jeder einzelne Mensch sozusagen im ganzen Kosmos einzig da. Sein Schicksal wiederholt sich nicht. Niemand hat die gleichen Möglichkeiten wie er und er selbst hat sie nie wieder"⁸. Fragt einer, was aus ihm geworden wäre, wenn ihn nicht sein realer Vater, sondern ein anderer gezeugt hätte, dann vergisst er, dass er in diesem Falle nicht "er" geworden wäre. Man könnte demnach gar nicht mehr von "seinem" Schicksal sprechen. Darum ist die Frage nach der Möglichkeit eines anderen Schicksals sinnlos. Mein Schicksal gehört, wie auch der Tod, zu meinem Leben dazu. Ein freies Sich-verhalten zum Schicksal ist möglich und sinnvoll.

Aus der geschilderten Freiheit und Verantwortlichkeit geht hervor, so Frankl, dass das Wesen Mensch niemals in seiner Faktizität aufgeht. Zu ihm gehört nämlich sowohl die Sich-selbst-Aufgegebenheit als auch seine ewige Unabgeschlossenheit. Unser Dasein "ist" nicht, sondern "es wird". Mensch-sein heißt nicht faktisch, sondern fakultativ im Werden-sein: nämlich sich gegenüber einer Fülle von Möglichkeiten immer wieder zu entscheiden. Die Entscheidungsfreiheit des Menschen geht so weit, dass er auch noch die Möglichkeit der Selbstvernichtung ergreifen kann: der Mensch kann sich selbst auslöschen. Genauer gesagt: er kann seinem leiblichen Leben mit eigenen Händen ein Ende setzen. Gerade darin wird die Ernsthaftigkeit und die Unabgebbarkeit seiner Verantwortung bis in alle Tiefen erfahrbar.

Gevonden

blaadje van de kalender 21 februari 2002 in mijn hotelkamer in Wenen

"In het begin zijn er de dromen. Dan ontstaat ook de wil, en op de wil volgt de daad. En de daad bepaalt het lot van een mens" (Therese, vorstin van Schwarzenberg, geb. 1940) Het een bepaalt het andere, want er is een logische volgorde in de stappen die door niemand kan worden overgeslagen als het eigen leven op een of andere manier moet 'lukken'. Wie alleen maar droomt, maar de wil niet ontwikkelt en sterker maakt zodat die het nodige werk gaat verrichten voor de droom, dan komen de prachtigste visioenen toch niet uit. Een heel sterke wil die het zonder visie moet doen, komt echter snel op domme ideeën - en daden. Een dergelijke wilskracht stelt zich graag beschikbaar voor doelen die niet de eigen doelen zijn. Naast de droom en de wil moet de daad gesteld worden, en die daad kan slechts lukken als er moed en uithoudingsvermogen aan gekoppeld worden. Therese von Schwarzenberg heeft het hier niet over abstracte theorie - zij zelf overleefde een ernstig ongeluk en moest, met de prognose dwarslaesie, met de grootste moeite opnieuw leren lopen. "De droom over het lopen roept de wil om te lopen op!" Het is de moeite waard om een droom te volgen.

IMPORTANT NOTICE

If you are in a European Country which has a limiting law on the profession of Psychotherapist, and/or on the applicability of modalities, you can draw on the European Charter of Human Rights. This charter has been signed by your EU - Member state, and prohibits that you may be removed from your work because of new laws, and it protects your rights as a professional.

European Association for Logotherapy and Existential Analysis – Vienna
- Professional Organisation for individual integrative Psychotherapists
- Communication platform for national professional organisations & training Institutes
- Representative of Integrative Logotherapy and Existential Analysis with the European Association for Psychotherapy (38 nations, 23 modalities, 70.000 therapists)
- Supporter of the Bulletin
- € 50, - for your yearly, individual Membership
- **Yearly Meeting July 15th 2002, at 5 PM, Gersthoferstrasse 106, 1180 Vienna**

⁷ ebenda, S. 120

⁸ ebenda, S. 119

The Friedensreich Hundertwasser Question Mark, EALEA Report from Vienna.

How do you honour Frankl's contribution to your profession and personal life?

?

In February 2002 EALEA had its regular winter meeting in Vienna. As usual, a lot of things are on the agenda of our small but rather effective board. *What we need is e-mail addresses of all those people who read the Bulletin.* It is important to keep the Bulletin going, as well as to publish it on line. Until today, the Bulletin is almost completely carried by the tiny Netherlands Institute. Publishing on the Internet will certainly help spread the effect of what we are doing. One of the conditions of being part of the EAP is that the therapy modality publishes an international scientific and professionally informative journal. Another is that research is an ongoing process. The Gestalt colleagues have solved the problem of expensive printing and postage by using the Internet. So could we, to cut costs to an absolute minimum. Vienna is somehow a special place. At least it is to me. One of the special venues in Vienna is the Hundertwasser Museum. *Friedensreich Hundertwasser* (1924 - 2000) was a colourful artist and a philosopher, who specialised in changing boring, ugly facades, and bringing a philosophical - political message into the world of collective neuroses. He said that we should be delivered from the straight lines and from the prison of the grid. Therefore he made his point in re- humanising buildings as well as in restating the right of nature to the level where we have taken it for granted to be rulers. You can visit the incinerator plant in Vienna, the most beautiful scrap heap on earth. People disposing of garbage that others dispose of, deserve to live and work in a harmonious environment, where nature nurtures and helps to find peace. One of his other projects is a church near Linz. If you go to that church that accredits in its appearance and entry all the possibilities to be in touch with the divine, you will find a large question mark on one of the pathways around the church. It remembered me on how we are likely to look at our own existence. We are humans - that is we are beings born in the midst of an endless stream of questions. On the other side, each question we feel in our hearts, state in our mind, verbalise into research or any other activity, is an expression of the very final or last question. Since we only share our being in the midst of an endless stream of questions, and for that matter all facing each question from a definitely different perspective, the fact that we find and express questions, answer them and come up with new ones, presupposes the relation to a final question. We have also been taught that we owe life; always one answer more than we might give. We cannot answer the final question related to our lifetime; the last breath will be used up and still a new question will have been posed that we are then no longer capable of answering, realising into reality. The question mark in the pavement of the Hundertwasser church reminded me that both EALEA as well as the Bulletins always contain a lot of questions to its Members, the individual Logotherapists and to the readers. It might be that you had a question about EALEA, doubt about the Bulletin? The thing is that we are not informed about your questions. After years of working for Logotherapy on a national level, and on a parallel path in European Psychotherapy political fields to safeguard Logotherapy from second class, third class or even lesser citizenship, it suddenly strikes me how little response, let be questions there are towards what EALEA stands for. It seems that we have been doing quite well in organising respect for Frankl's heritage and credits for your work. The EALEA network formed throughout Europe has a positive influence over your work and over your future. European wide shared and psychotherapy wide carried training standards, professional profile, complaint procedures, ethical codes, professional continuous education, the European Certificate that truly brings a lot of important (however for most of us not yet financially attractive) features and benefits. This credit is for the integrity of your work and for the sake of your clients, who need to be assured that you are working along standards, complaint procedures, ethical and professional codes. You are a professional, and you can help EALEA by joining TODAY. It is not too expensive, and it brings you a lot! I am reporting to you from the EALEA Board Meeting the Hundertwasser Question Mark. Send yours, to uwe.eglau@chello.at c.c. w.maas@logotherapy.nl. You are welcome as an active Member. To conclude, the Board invites you to visit the Annual General Meeting in Vienna, on July 15th, 2002, in the Cafe Gersthofer, Gersthoferstrasse 106, 1180 Vienna.

EALEA Mitglieder gratulieren!!

Im Namen des EALEA - Vorstandes gratulieren wir Frau Dr Elisabeth Lukas und Herr Dr Otto Zschok recht herzlich mit dem Viktor Frankl Preis der Stadt Wien - 2001.

Dr. Willem Maas, Secretary General EALEA

REBT en CEBT

Rationeel Emotieve Gedragstherapie (**REBT**) stamt van Albert Ellis. Een handig en beroemd boekje op grond van het werk van Ellis in het Nederlands is: **Arnold Lazarus, Allan Fay**, *Waar een wil is, is een weg* (uitg. Swets & Zeitlinger ISBN 90 265 0281 8, Lisse 1987). Het gaat om wat ook wel 'geprogrammeerde instructie' wordt genoemd. Wat je voelt is wat je denkt; en als het denken over waarnemingen anders wordt, dan volgen gevoel en gedrag vanzelf. Ik moet altijd aan een luciferdoosje denken; je kunt van het rechthoekige omhulsel een parallellogram maken zonder dat er in de maatvoering iets verandert, en omgekeerd. REBT is ons iets te gemakkelijk, want als het niet lukt dan ligt het aan de client. Maar wat lukt er dan niet? In feite gaat het voor een belangrijk deel om aanpassing. Het succes wordt bepaald door de therapeut, die beoordeelt of en in hoeverre de aanpassing aan gestandaardiseerd waarnemen, denken en reageren, gelukt is. Daar zit het voor ons nu precies niet goed. Vandaar dat integratieve Logotherapie en Existentele Analyse met een andere terminologie komt. Het gaat om meer dan terminologie, omdat de persoon en diens intenties in de zaak betrokken worden. Vandaar cognitief emotieve gedragstherapie. Cognitief Emotieve Gedragstherapie (**CEBT**) is een term die het werk van **Frankl** dekt. Frankl is een van de grondleggers van de cognitieve gedragstherapie, samen met Beck. Het verschil met REBT is, dat Frankl heeft ingezet bij en vastgehouden aan de twee polen die overal onder invloed van psychodynamische theorieën en zogenaamde secularisatie (culturele vervlakking) zijn 'weggedacht', namelijk: de geestelijke persoon aan de ene kant (Existenz) en het onbewust werkende *intentionele* geweten aan de andere kant (Logos). Die beide polen, de brandpunten van het mens-zijn zelf, werden en worden veelal als onhandige, lastig te meten en hinderlijk storende, factoren bestempeld. Zonder die twee polen is er echter geen land te bezeilen als het om mensen, hun leven en hun eigenlijke bestaan gaat. Daarom is integratieve (dat wil zeggen: werkend vanuit de beide polen persoon en geweten) psychotherapie, Logotherapie en Existentele Analyse, zo 'modern' als u wilt, omdat deze therapie afstevent op de kern van de zaak: het laatste restje innerlijke vrijheid dat iemand heeft om zich voor iets of iemand anders in te zetten in weerwil van omstandigheden, ervaringen en eigen conditie of situatie. Het laatste restje innerlijke vrijheid is ook de laatste mogelijkheid om werkelijk van iemand te houden of om je leven voor iets in te zetten. CEBT is dus niet een frustratie extra, maar het doordachte en zich verantwoordend antwoord op een toenemend gebrek aan innerlijke beschaving in de hulpverlening als zodanig en in onze maatschappelijke relaties in het algemeen.

Das Problem einer sinnvollen Sprache.

Die Redaktion bittet Sie, sehr geehrten Leser, einen Beitrag für das Bulletin und die Integrative Psychotherapie zu leisten. Es ist für einige unserer Autoren eine Strapaze, auf Deutsch recht zu schreiben, weil es nicht ihre Muttersprache ist und daher nicht tagtäglich aktiv benützt wird. Unser Bulletin versucht eine sinnvolle Brücke zu schlagen, und wir denken, dass es diesem Ziel dient und es auch erreichen wird. Beiträge Ihrerseits sind deshalb nicht nur sehr willkommen, sondern auch besonders notwendig und wichtig. Nur eine vereinte, zusammenhaltende Logotherapiefamilie kann im Ende etwas bewegen und so auch etwas erreichen. Das Erfolg der EALEA, die Ausbreitung der Logotherapie z.B. in England und Griechenland, das alles und mehr hängt auch eng zusammen mit dem Bulletin. Wir sind uns bewusst, dass es im deutschen Sprachbereich eine gewisse Sturheit gibt die sich rein äußerlich seit geraumer Zeit weigert, eine Sprache in der Logotherapie zu sprechen, die alle zusammen bringt in der Sache, der wir alle zu dienen bereit sind. Es ist uns auch bekannt, dass es viele Leute gibt, die unsere Arbeit herzlich unterstützen. Nicht nur mit Worte, sondern in der Tat und mit ihrem finanziellen Beitrag.

Freundliche Worte kosten wenig, aber erreichen vieles. Das gute Wort, das heute vom Baum herunterfällt, kann schon morgen Frucht tragen. Wer immer Unheil erwartet, könnte es heute schon empfangen. Wer heilen möchte, ist schon halbwegs gesund. Das Leben ist wie eine Geschichte; es kommt nicht darauf an wie lang es ist, sondern nur wie gut. Die Pflicht des einfachen Lebens auf sich zu nehmen, kann auch ein Heldentat sein.

Latest News.... Logotherapy & Existential Analysis Training Programm closely related to British MA Degree Integrative Counselling & Psychotherapymore news will be available soon.....

Defining the Paradigm of Humanistic - Existential Psychology

© Dave Hiles

Department of Human Communication De Montfort University, Leicester. UK.
drhiles@dmu.ac.uk

Introduction

The field of *Humanistic-Existential psychology* has played an important role in the intellectual history of Western psychology. It has drawn attention to many crucial issues that the discipline had all but ignored during the first half of the last century. And in response, psychology has grown to include the study of human lived experience and the exploration of practices for promoting human growth and potential. There also has been recognition of the importance of recent developments in Western philosophical thought, that the rest of psychology has either found an embarrassment, or to which it has chosen simply to turn a blind eye. Important challenges to scientism have been made, and the relevance of a human science approach to psychology has been demonstrated. These are major achievements. And yet, especially in the UK, the field enjoys still only a low academic status. I view the discipline, in which I was trained, sometimes with despair. Psychology ignores at its peril the content, the philosophical issues and the methodological approaches that the humanistic movement has embraced. The argument I want to make here is an attempt to reconcile both my passionate commitment to the vision of Humanistic-Existential psychology and what is a widely held concern for its lack of recognition and progress. While it is inevitable that any emerging field will define itself through criticism of other approaches (Aanstoos, 1994; Moss, 1999a), the coherent identity of this new field will depend largely upon the success with which it is able to define itself and establish its core concerns and values. In the case of Humanistic-Existential psychology this has two chief components: (i) the need to define and redefine the underlying paradigm that unifies the field, and (ii) the need to select and refine the appropriate research methodologies. Much has been written about both of these, and while I do not want to underestimate the importance of tackling the methodological issues, I do want to argue that these are secondary to the issue of defining the paradigm. This is basically the same position that Donald Polkinghorne has taken when he argued that what makes research humanistic is not its research methods, but the particular perspective (i.e. the paradigm) it adopts towards human behaviour and experience (Polkinghorne, 1982). What is offered here is a way of defining the paradigm around five core themes, expressed as simple questions.

Reinventing Humanistic-Existential psychology

The discipline of psychology seems to be forever reinventing itself. What I mean by this is that new ideas and developments come along, only to be identified later as having been anticipated, and sometimes very well worked out in the work of the pioneers of the discipline, such as William James, Wilhelm Wundt and Wilhelm Dilthey, etc. This may very well be due to the nature of human knowledge itself. In all disciplines, theories and ideas go into decline, they get forgotten, only to be rediscovered at some later point in history, often in ignorance of the earlier versions of the same theories and ideas. Although I do not believe that the ideas and findings of Humanistic-Existential psychology have as yet been forgotten, what I do believe is that if they were forgotten then they would certainly need to be reinvented. That the field is in decline is illustrated well by the following estimate of the current state of the field taken from the entry in the *Macmillan Dictionary of Psychology* (Sutherland, 1989):

humanistic psychology. The doctrine that psychologists should concentrate on conscious processes, particularly emotional ones, and should encourage others to be autonomous and to seek personal growth. Many humanistic psychologists hold the optimistic belief that all men are naturally good and only need the right environment to develop their potential. Humanistic psychology was fed by the cult of irrationalism prevalent in the USA in the 1960s. The cult is now receding and so is it.

Notwithstanding the sexist and opinionated language, and the flippant and dismissive tone, this definition offers a worrying position. It does demonstrate the confused reputation that the field has gained in the eyes of those not directly involved. The overall message conveyed is that the humanistic movement, notable for its identification as the *third force* in psychology, and in turn instrumental in giving rise to a *fourth force* (Transpersonal psychology), enjoyed a high profile during the 60's and 70's, but has now rather waned in popularity and influence, at least from an academic perspective. A cursory glance at encyclopaedia and dictionaries of psychology, publisher's catalogues, bookshops, professional and international conference programmes, could lead to the impression that the field is practically non-existent. Introductory textbooks usually, but not always, mention the field, albeit not very thoroughly. In some later editions of these texts there has even been the tendency to rename the field as phenomenological psychology, and in one instance I found the entire field renamed counselling psychology. In Frederick Wertz's recent study of textbooks

offering a history of psychology, a similar pattern emerges, with third force psychology frequently being given little more than only a marginal status (Wertz, 1994). While it may be true that much of the criticism that has originated from outside the field is often unfair, it is also true that the field does seem to have lost its identity, and has become fragmented and sometimes rather superficial. Re-inventing the field need not wait for it to be forgotten, although there is the suggestion of a pressing need to re-invent the field now in the light of social constructionist and postmodern perspectives. What does seem to be very clear is that many of the ideas and influences that did inspire the growth of the movement still remain as relevant and inspiring as they ever were. And perhaps the disturbing fragmentation, to be seen in the current state of the field, may reflect as much its success as its demise.

Ideas and influences that inspired the field

The story is that the humanistic psychology movement grew out of a mailing list, kept by Abraham Maslow in the early 50's, of psychologists who were disillusioned with the then current climate in psychology. Maslow had taken up the chair of the new psychology department at Brandeis University in 1951. He published his landmark, *Motivation and Personality*, in 1954. From the attention it received he was able to compile a list of like-minded psychologists who were discontented with the theory and methods of the dominant behavioural approach, and who saw in the psychodynamic approach an overly deterministic and negative view of humanity. The individuals on this list became the first subscribers and contributors to the *Journal of Humanistic Psychology* (1st issue: Spring, 1961), and the first members of the American Association of Humanistic Psychology (AAHP), which held its founding meeting in Philadelphia, in the summer of 1963. The UK association began in 1969 (for a useful summary of the development of the humanistic movement in the UK and Europe, see Rowan, 1988). That Humanistic-Existential psychology simply grew out of an opposition to behavioural and psychodynamic psychology is only a part of the story. The movement was much more than an expression of dissatisfaction, it was a brave and concerted attempt to define a new approach to psychology, that was concerned with what seemed to be new issues, and offering new theories within which these issues could be examined and taken seriously. Of course, nothing develops out of a vacuum, and while Humanistic-Existential psychology as a movement began in the way outlined above, it is quite clear that humanistic themes have prevailed throughout the history of psychology, even if the term "humanistic" has not always been used to describe them. For example, William James was clearly a major forerunner in the humanistic field. He was notably holistic in his thinking, embracing a radical empiricism that was concerned not only with sensory experiences, but affective, intuitive, imaginative and spiritual experiences as well. His interest in human consciousness, his classic study *Varieties of Religious Experience*, (James, 1902) and the treatment of personal discourses on living, all reinforce this view (see Taylor, 1999). In psychodynamic psychology, much of the divergence and breaking with Freud in the neo-Freudian and post-Freudian areas can be seen to relate to disagreements over humanistic themes, especially a more optimistic view of what human potential could achieve. Notably, Carl Jung contributed major humanistic concepts such as:- the Self, individuation, active imagination, and a style of therapy that was less aloof and dogmatic and much more human in style. Alfred Adler, who played a significant role in directly influencing both Rollo May and Abraham Maslow in their early careers, was concerned with human purpose, the striving towards goals, and individual life styles. Many key figures in the humanistic approach originally trained as psychoanalysts, but either diverged from, or became so disillusioned with Freud's ideas, that they developed their own different schools of thought, e.g. Roberto Assagioli, Wilhelm Reich, Jacob Moreno, Fritz Perls, Erich Fromm, Karen Horney, etc. There were other areas of psychology that anticipated many of the concerns of the humanistic movement. Gestalt psychology, with its emphasis on wholeness, was important. Max Wertheimer, Kurt Goldstein and Kurt Koffka, all key figures in the Gestalt school, would have a formative influence on the ideas of Abraham Maslow during his time at Columbia before he moved to Brandeis. Another area of psychology that was significant was personality theory, where the work of Gordon Allport and Henry Murray in the 30's, Gardner Murphy in the 40's, and George Kelly in the 50's was to challenge the behaviourist/positivist view, anticipating the humanistic and human science developments yet to come. Early work on consciousness and altered states associated with Aldous Huxley and Ernest Hilgard also played their part. In addition, significant influences on the newly forming movement included developments in Western philosophy, particularly Phenomenology and Existentialism, the developments in critical theory associated with the Frankfurt School, as well as the obvious links with Eastern philosophies, and the humanist tradition in Western culture. The issues raised by each of these areas influenced and inspired the birth and growth of the humanistic movement in psychology, but they have not gone away. They are still as relevant and important as they ever were, and none of these issues could be said to have been resolved. Although some may have become a little obscured by the current state of the field, there is no other area of psychology that has made any significant effort to address them.

Observations on the current state of the field

The observations made here are not an attempt at a comprehensive review of the field, but reflect my own preoccupations and concerns on the current state of the field. Nevertheless, they are issues that are shared with many.

(1) Some of the problems with the current state of the field stem from its overwhelming success and the consequent fragmentation that has weakened the field. Many new developments in the discipline, either directly or indirectly, owe their progress to the humanistic movement, e.g. Existential psychology, Phenomenological psychology, Counselling psychology, Transpersonal psychology, all important fields in their own right. There also has been remarkable diversification in counselling and therapeutic practices (e.g. existential, person-centred, Gestalt, etc., etc.). The crucial issue here concerns the conflict between striving to keep these unified under one general paradigm, or, accepting the fragmentation into separate fields as inevitable.

(2) The philosophical roots of the field are not widely appreciated, while positivism is uncritically established in the general public mind. Inherent in much of the critical thinking that the humanistic perspective draws upon are the views of the philosopher Immanuel Kant (1724 -1804), who proposes that the real world is ultimately unknowable. At best all that we can deal with are mere appearances, i.e. descriptions and interpretations of reality, not physical reality itself (whatever that may be!). Furthermore, Kant recognizes that these descriptions and interpretations reflect as much the properties of the human mind as the external events that give rise to our experience. It is the categories of thought that the human mind brings to bear on events that are as important as the events themselves. Kant's philosophical position does not radically undermine the natural sciences, but it does caution the claims that can be made. Much of what is recognized as modern psychology ignores the post-Kantian revolution, and its major implications for a study of human behaviour and experience.

(3) As noted above, the growth in the application of humanistic theory in generating a wide range of therapeutic practice has been a runaway success. However, in addition to the resulting fragmentation, there is the further concern that this has been achieved without what could be recognized as a matching progress in theory. This could have many consequences, including the adoption of poorly understood and untested practices, and the continuing divergence of counselling from psychology.

(4) There has been, from the early beginnings of the humanistic movement, a tradition for a focussing on the individual. This has sometimes been at the expense of a consideration of the rich and full context of what constitutes being human, where cultural, discursive and narrative issues are continuously being raised as crucial to the contextualization of human behaviour and experience. Furthermore, in the humanities there has seen a major revolution in the theorizing of the human subject. This involves a challenge to the modernist concept of the individual as lying at the centre of human values and knowledge. Instead, the view has been adopted of the human subject as situated in relation to the 'world', to the 'other', and positioned by discourse, narrative and the signifying practices that constitute human culture. I suggest below that this will require a rethinking of the humanistic approach, or at least a redefining of the concept of the 'individual'.

(5) **Viktor Frankl** makes the important claim that what characterizes the human subject is a "will to meaning" (Frankl, 1969). Clearly, the issue of meaning is central to the humanistic-existential approach, human beings respond to the meanings of objects and events, and not to the objects and events themselves. Meaning is neither a property of the physical world, nor a simple product of the individual human mind. Meaning is negotiated, deferred, and appropriated. Meaning can be subtle or unconscious. If the humanistic movement is to take such issues seriously then it is necessary to recognize the significant progress that has been made in the human sciences since the movement first founded itself, i.e. developments in such areas as semiotics, linguistics, structuralism, post-structuralism, postmodernism, social constructionism and critical theory.

(6) Recently, there has been a noticeable revival of interest in psychology focussed on alternative models and research methods that contrast with the mechanical/positivistic/ quantitative approach. However, in the recent attention given to "rethinking psychology" (e.g. Smith, Harré & Langenhove, 1995a, 1995b), and despite the clamor for the recognition of qualitative methods, there is hardly a mention, or a whisper, of the humanistic perspective. Furthermore, such developments as social constructionism and discursive psychology clearly share with the existentialist-phenomenological perspective a very similar criticism of

positivist science and determinist models. Yet this shared position is rarely acknowledged (Hiles, 1997a). If there is one obstacle to a major theoretical shift in the psychological sciences, then it is in the failure of psychologists with similar perspectives to come together within a clearly declared paradigm.

(7) Humanistic-Existential psychology is perceived as a threat by those areas of psychology that take an uncritical positivist position. This sense of being threatened is then expressed as defensiveness, or more often as arrogance. There is no necessity in this, and, although the humanistic movement initially developed out of a dissatisfaction with the two dominant schools of thought in psychology, behaviourism and psychodynamic psychology, there is an obvious basis for it to define itself on its own terms. What is required is a clear definition of the Humanistic-Existential paradigm, and a clear demonstration of the crucial insights this provides.

Of course, any one of the above issues could be the subject of a whole paper, let alone a whole conference. These issues inter-relate and are not intended to be comprehensive. What follows is an attempt to directly tackle the last of these issues, drawing on the other issues as necessary.

Defining the Paradigm: Five questions

I use the term paradigm in the sense defined by Guba & Lincoln (1994), i.e. as a set of basic beliefs that deals with ultimates or first principles, assumptions adopted towards truth, reality, knowledge, and how knowledge is to be used. The point is that the questions originally raised in the creation of a humanistic movement in psychology are just as relevant now (and may be even more urgent now than ever). The philosophical issues that influenced and inspired the movement have not been resolved, and clearly have not gone away. The focus that the field of humanistic psychology developed in the 60's, 70's and the early 80's is still very much alive (see Moss, 1999b). The challenge remains to clearly define the paradigm in such a way that it commands serious treatment by the discipline of psychology as a whole. I have borrowed an idea from Rollo May (1992 [1939]), and I have expanded upon it. I have attempted to offer a definition of the Humanistic-Existential paradigm around five themes, which are expressed as five basic questions.

The first of these themes will repeatedly echo in the discussion of the other four:-

- "What is a human being?" (*existential theme*)
- "What is the nature of subjective, lived-experience?" (*phenomenological theme*)
- "What is our potential?" (*actualization theme*)
- "How can we best promote growth and change?" (*growth/clinical theme*)
- "What are we a part of?" (*spiritual/transpersonal theme*)

What is proposed here is that what sets Humanistic-Existential psychology apart is the types of question it poses about human nature, human potential, human action, and the diverse contexts of human behaviour and experience. These questions were the driving force behind the emergence of this field of psychology, and remain just as relevant today. Of course, the point is not to reduce the field to just five questions or themes, but to construct a focus, and establish something to build upon. Neither is the idea to suggest that these alone comprise the central questions of psychology. Each field of psychology generates its own set of core questions. But certainly, any psychology that fails to consider these five themes/questions is a pretty poor psychology. I will examine each theme in turn, and I will incorporate issues where appropriate that have been a part of my own focus. There is really very little that is new here, except the emphasis that is offered. The purpose is to stimulate debate, ask what is left out, and move towards inventing a possible future.

THEME (1): What is a human being?

This is the *existential theme*. Most of the pioneers of the approach implicitly or explicitly address this question. It is the question that Rollo May poses at the start of his fine text *The Art of Counselling* published in 1939. It is a question as old as philosophy itself (*Eastern and Western*). Of course there is no simple answer, but it is a question we must ask, and must keep asking. It is an important question, indeed the important question, and like all good questions, it is the range of answers that it throws up that makes it important. For the past few years, I have routinely asked my students at the start of a module entitled "Humanistic-Existential Psychology", whether any other module they have taken in psychology has addressed this question. Their answer is invariably "no." It seems that so many areas of modern psychology do not even seem to think of this question, let alone consider the possible answers to the question. Imagine a psychology that cannot even answer the question, *What is a human being?!?!?*

The use of the term: *Humanistic-Existential psychology* to denote the field, offers an explicit acknowledgement of the roots that the humanistic approach has in some of the radical developments in 19th and 20th century European philosophy, known as *Existentialism*. It is the French philosopher and intellectual, Jean-Paul Sartre (1905-1980), who is generally credited with coining the term, Existentialism, to describe a movement in European philosophy concerned with the ontological issues of human existence. However, the philosophers generally associated with this area of thinking begin much earlier with the work of Søren Kierkegaard (1813-1855), followed by Friedrich Nietzsche (1844-1900), Karl Jaspers (1883-1969), Martin Heidegger (1889-1976). The approach is also associated with the work of Marcel, Camus, Buber, Tillich, de Beauvoir, etc. At the core of existential thought is the question, *What is a human being?* (i.e. what is it to exist?), which, more or less, focuses on two central concerns:- (1) existential givens and needs, i.e. what is given about human existence, what can we be certain about, and the related issue of what is authentic in human existence?, and (2) the phenomenological premise, i.e. the idea that all knowledge begins with human experience. The point is that however one agrees with the answers given by Nietzsche, by Heidegger, or by Sartre to the question, *What is a human being?*, it is clear that psychology cannot ignore the debate that Existentialism has fuelled. However, there is here a crucial challenge to Humanistic-Existential psychology in recognizing the major developments in critical thought that have occurred over the second half of the last century. The influence of Existentialism, although often unacknowledged, has clearly been felt in other areas of psychology, such as social constructionism (HarrJ & Secord, 1972; Gergen, 1985, 1999; Burr, 1995), critical psychology (Parker, 1999) and the postmodernist point of view in psychology (Kvale, 1992). All of these developments have major implications for the question, *What is a human being?*, but they do not always sit well with the humanistic perspective. What these various developments have in common is best understood in their contrast with *modernity*, which refers to the historical period which began with the *Age of Enlightenment* towards the end of the 18th Century, with the secularization of societies and the rise of scientific and philosophical rationalism. The three pillars of this *Age of Reason* were: (1) reason, (2) nature, (3) progress. Most of modern psychology is a direct descendent of this modernist tradition of thought, i.e. a positivist, empiricist (experimental), materialist, mechanical, determinist approach to behaviour. Modernism represents a commitment to *truth, rationality, progress*, the belief that *scientific method* is the means by which the world will come to be known, and that an unmediated knowledge of the world is possible. Modernity, however, is also associated with *humanism* - the centering of the human subject as the wellspring of knowledge and good. But, it is precisely this idea which is the source of so much confusion for humanistic psychology. By contrast, postmodernism and the social constructionist perspective are characterized by a loss of belief in an objective world, and claim that there can be no knowledge beyond discourse, nothing outside of the text. Knowledge is invented and is not discovered. Language is seen as an unavoidable mediator between the object of study and a description of that object, and, furthermore, language, and the knowledge it expresses, is seen as profoundly unstable. The human subject is positioned with respect to the discourses that circulate in the socio-cultural environment. It is my own view that this remains perfectly consistent with the perspective of humanism, but does require a redefining of how the centering of the human subject is to be theorized. The challenge here is for Humanistic-Existential psychology to accept a postmodernist perspective, whilst retaining the claim to a position that places the human subject clearly at the centre of the discursive environment, and acknowledging the inevitable tensions that this throws up. Such a position does fit remarkably well with the work of Charles Taylor (1992), and we would do well to consider the following remark by Arthur Schopenhauer (1995 [1851], p. 25): "*... we forfeit three fourths of ourselves in order to be like other people.*" What I take Schopenhauer to be saying is that a very large part of our "self" is socially constructed (i.e. being like others), while just a small part is retained as our "real self" (i.e. our authentic part). It is my suspicion that it is this issue which probably lies at the very centre of the question, *What is a human being?*

THEME (2): What is the nature of subjective, lived experience?

This is the *phenomenological theme*, and is inextricably linked with the first theme discussed above. This theme is concerned with the nature of subjective conscious experience. The key assumption that follows from the philosophical school of *Phenomenology* is that human consciousness is structured by the principle of *intentionality*. A human thought always exists in relationship to a world of some kind. Basic to being human is the fact that we live in relationship to a world (intentionality), to other persons (interpersonality), and other subjects (intersubjectivity). Clearly, these issues have direct relevance to psychology. Indeed, any psychology interested in the study of human subjectivity, lived experience, consciousness, and is genuinely interested in asking the question: *What is a human being?*, cannot ignore the field of Phenomenology and the issues it raises. The founder of the modern school of Phenomenology is the German philosopher, Edmund Husserl (1859 - 1938), who has offered perhaps the most sustained critique of objective knowledge, and the positivist approach to science, in this century. Following Franz Brentano (1838 -1917), Husserl realized that intentionality was the distinctive mark of the human mind and not consciousness per se. *I do not simply think* (and therefore I am), *but always think of something* human thought is always intentional. The mind and its object are inextricably linked. Phenomenology rejects the privileging of reality over experience, and consequently rejects scientific realism. There is also a rejection of philosophical realism, which straightforwardly claims that there can exist an external reality quite separate from our knowledge of it. Furthermore, it rejects mind-body dualism, mind and matter do not exist

independently, they entail each other. Although it is important to make a distinction between Phenomenology as it is studied by philosophers and as it is applied in psychology, there is no underestimating its contribution to the establishment of a qualitative, human science approach to research (Giorgi, 1970, 1985, 1994, 1995; Moustakas, 1994; Polkinghorne, 1989, 1994; Valle, 1998). Without an understanding of human experience, it is difficult to imagine how psychology as a discipline can ever be taken seriously by the other sciences. And, within this area of concern, there is the pressing problem of intersubjectivity, which lies at the heart of every human encounter, especially the therapeutic encounter. I am reminded here of the point made by Rollo May:

" . . . there is something going on in one human being relating to another [. . .] something infinitely more complex, subtle, rich, and powerful than we have realized. The chief reason this hasn't been studied [. . .] is that we have no concept of encounter, for it was covered up by Freud's concept of transference. As one consequence, we have had all kinds of studies of transference, which tell us everything except what really goes on between two human beings. We are justified in looking to phenomenology for help in arriving at a concept which will enable us to perceive encounter itself when so far we have only perceived distortion, transference" (May, 1983, p. 23).

At the heart of every human encounter between two people lies this basic mystery (Buber, 1958). We do not relate to another person as if they were simply an object, rather we perceive another person as a conscious being, but without ever being able to directly experience their consciousness. The general claim is that our sense of self, our identity, and experience of our own individual subjectivity is only possible within the context of this intersubjective experience with others. Our individual experience is enriched and confirmed by sharing with another person. Our experience is inescapably interwoven with that of others. If there is one area in the field of Humanistic-Existential psychology that is shouting out for a major research investigation, then it is in the understanding of human intersubjectivity (Hiles, 1997b).

THEME (3): What is our potential?

This is the *actualization theme*, and although this theme is so very familiar, and needs little discussion here, its place in the scheme that is being presented needs to be clearly articulated. This is the theme most closely associated with the work of Abraham Maslow, that many would see as defining the field, and is certainly central to the idea of the humanistic approach (see Moss, 1999c). The point to make here, is that any psychology that has seriously considered the question, *What is a human being?*, must be concerned with the *potential* that humans can achieve. Psychology, if it is to be seen as the study of human behaviour and experience, should not only be concerned with the description and understanding of normal behaviour, and with psychopathology/disorder/dysfunction, but should also include descriptions of "the farther reaches of human nature", the goals of human growth and achievement (Maslow, 1971). Part of the project of psychology must be concerned with the *promotion* of wellbeing, the *optimization* of social and cultural structures, the exploration of human consciousness and lived experience to the full, and must be concerned with identifying the obstacles that frustrate human growth. Of course, much progress has been made here in the study of human agency, creativity, consciousness, authenticity, etc., but there is still a great deal to be done simply in establishing the area. If there has been one omission, it is in the need to study not only actualization defined in terms of status, reputation and material wealth, but also in terms of growth achieved through overcoming conflict, working through crises, and in facing pain, loss and suffering (Hiles, 1999a).

THEME (4): How can we best promote growth and change?

This is the *growth/clinical theme*, which acknowledges both the development of resources for the promotion of personal empowerment and human growth, as well as the therapeutic practices that are concerned with the exposure and removal of the obstacles to growth, wellbeing and potential. The reference here to the clinical theme implies a much broader perspective than that of psychoanalysis or abnormal psychology. Thus, any psychology interested in asking: *What is a human being?* - *What is the nature of human experience?* and *What is our potential?*, must also ask: *How can human growth and change be best promoted?* If anything, this is another defining question and the real success story of humanistic psychology. It is the area most closely associated with the work of Carl Rogers (1951, 1961), where the emergence of counselling psychology as a major field, the diversity of different psychotherapies on offer, and the varied techniques for personal growth, etc., all have been a part of the runaway success. But, this can also be seen as the demise of the field, and the number of counselling styles and psychotherapies has almost become an embarrassment. There is no generally held view of what can and cannot call itself a therapeutic practice, there is little agreement on what are the sufficient conditions for human growth, there is no core underlying theory, and in many instances there is very little appeal to principles derived from psychology. There is an urgent need here to give priority to theorizing the human encounter in order to understand its contribution to maximizing interpersonal relationship and individual human growth. There is a need to marginalize the divisions in the field, to seek out what is in common, and to reinterpret the major insights of psychoanalytic, cognitive and humanistic practice and combine them with the phenomenological, discursive and narrative perspectives. Counselling and psychotherapy also need to be placed within the wider perspective of critical theory, where psychological theories could be seen as not simply concerned with understanding and explaining human behaviour and experience. Critical theory is explanatory,

normative, practical and self-reflexive. It is quite clear that such a type of critical theory is continuously at work in psychotherapeutic practice and in personal growth work, but this is rarely explicitly acknowledged. Crucially, such theory, while being no less scientific or rigorous, also offers the insight that can empower an individual or group to bring about social change, challenge the forces that create and maintain human subjectivity, remove the limits to human freedom and overcome the causes of human suffering.

THEME (5): What are we a part of?

However you pose the question: *What is a human being?* - whatever the answers you come up with, the more seriously you take the question, and the longer you spend exploring the issues it throws up, the more likely it is that you will come to consider a range of questions that are best described as spiritual. Of course, for many, spirituality does not sit very comfortably with psychology. This may be for several reasons, but chiefly it is because there seems to be a total opposition between the scientific approach to knowledge and research, on the one hand, and spirituality on the other. Neither does it help that spirituality is so often confused with religion. At the heart of spirituality, lies the historical roots of a psychology that attempts to place human life and experience in its widest possible context. I cannot see that it matters in the least that different cultures and groups of people, at different times in human history, have come up with very different visions of this profound issue. What does matter is the recognition by psychology of the role that spiritual beliefs and practices plays in peoples' lives, and the important place this can have in explaining and understanding an individual's experience, actions, growth and development. The question: *What are we a part of?* is simply one way of expressing this concern, a way of trying to place human experience and behaviour in its widest possible context, and the area of psychology that deals with this question, with spiritual issues and experiences, is called Transpersonal psychology (see Bynum, 1994; May, Krippner & Doyle, 1994; Taylor, 1994; Hastings, 1999). Before modern psychology, it was the spiritual traditions and practices of the wide range of cultures that offered an understanding of human consciousness, and the possibilities of human experience. Transpersonal psychology can be seen as an attempt to bring the world's great spiritual traditions together with the basic ideas of (Western) modern psychology, although to a large extent this has already been achieved in Eastern psychology (we have come late to this in the West!!). The pioneering vision of Ken Wilber (1977, 1980, 1981, 1982, 1983, 1997, 1998), the research on spiritual emergence/emergency and the model of the holotropic mind developed by Stanislav Grof (1985, 1988, 1993, 1998; and with Christina Grof 1989, 1990), and the work to integrate psychodynamic and transpersonal perspectives by Michael Washburn (1994, 1995) and A.H. Almaas (1986, 1988, 1996), demonstrate the vitality and enormous scope of this field. The aim of Transpersonal psychology, then, is to offer a synthesis of what may seem on the surface to be two quite different traditions - science and spiritual practice, and what has emerged is a new field offering new approaches to psychotherapy, human development, crisis, etc. The Transpersonal psychology that I envisage is wide in scope, and needs to explore other metaphors than those derived from the simplistic notion of 'levels' or 'realms' of consciousness. There are also a number of trans-historical, trans-cultural and trans-species issues that need to be given far more emphasis than they receive at present.

Inventing the future

The five themes have come full circle. It is simply not possible to ask the question: *What is a human being?* without asking the question: What are we a part of? These five themes, more or less, define the paradigm as a coherent theoretical approach that demands a place in the discipline of psychology. At stake here is not just the future of Humanistic-Existential psychology, but the future of the entire discipline. However, it is clear that any theoretical approach, which specifically challenges the very edifice upon which scientific psychology has based itself, is very likely to come under considerable rearguard attack. Positivism is too well established in the general public mind to yield to minor criticisms. Despite the superficial popular appeal, the general credibility of humanistic psychology has clearly suffered in this respect, and too often its criticisms of mainstream psychology have been easily brushed aside, despite their seriousness. The inherent weakness that humanistic psychology has persevered under is also all too obvious. It does not really have a significant research output, and therefore has difficulty in demonstrating its worth. It has a low status in the politics of academia. It is in the growing recognition of psychology as a *human science* that real hope must lie. There are very good reasons for seeing psychology, in addition to being an experimental science, as also being both a *human science* (Giorgi, 1970; Wertz & Aanstoos, 1999), and a *cultural science* (Bruner, 1986, 1990; Hiles, 1996). What characterizes this approach, is not its use of qualitative research methods per se, but in its approach to the human subject **as human** (Giorgi, 1994), and in clearly defining the paradigm within which research can take place (Hiles, 1999b). Furthermore, it is proposed that all this can be done without departure from a systematic, rigorous, scientific approach. Some departure from the natural science model, with its emphasis on causal deterministic explanations, will be required by those areas of psychology that need to address humanistic, existential, phenomenological, critical theory, postmodern and social constructionist perspectives. The basic impetus for a human science approach to research is the utilization of methods that are *appropriate* to the study of human action and experience, and not simply borrowed uncritically from the pre-existing natural sciences. The view of psychology as being a human science aligns it with the concerns and methods of the other human and social sciences. Crucial to

a human science approach is the recognition that the explanation and understanding of human behaviour must include *normative* as well as causal explanations. Human behaviour needs also to be understood in terms of reasons, meanings, and the arbitrary codes that cultures use to regulate individual and social praxis. An emphasis on human action, rather than behaviour, must be made, in order to stress the goal-directed and purposeful qualities of human action, which is informed by human agency, choice and the particular significance or interpretation an individual may have for an object or event. Human subjectivity, reflexivity, consciousness and experience must be valued. The uniqueness of human events must be respected. It is simply a fallacy that events in history (e.g. the 1st World War), or episodes recounted in clinical case material (e.g. experience of loss of a loved person/object), can be explained by universal laws. Since they are unique, they can only be understood within an interpretive, hermeneutic framework. In the natural science approach, the notion of the search for some objective truth is implicit. Conflict between competing theories is resolved by a research enterprise that leads to rejection of one theory and the acceptance of another. But in the human sciences, controversy and competition among divergent theories, or between different schools, is the norm. Such theories need not overthrow each other, but can coexist in healthy tension. The adoption of a human science approach to psychology needs to convince those with a positivist outlook that there is no threat. The future of science, as it is with humanity, must always lie in the peaceable coexistence of multiple viewpoints, and not with the imposition of a single perspective on human knowledge and practice.

Putting experience and open-mindedness first

Returning to the main theme of this paper, the future of Humanistic-Existential psychology lies in clearly defining its paradigm, in clarifying the most appropriate approaches to human research, and then in setting about the business of demonstrating the genuine insights into human behaviour and experience that this generates. At the heart of the paradigm lies the claim that Humanistic-Existential psychology is concerned with an openness to human experience. This quality of openness to experience is a necessary requirement for healthy development and wellbeing, as well as a necessary requirement for the scientist who wishes to study human behaviour and experience. This openness to the wonder of the human sense of being is central. Indeed, it is this quality of openness that I believe is the necessary and sufficient condition for human growth. This openness does not place any one experience and perspective above or before any other, but simply puts human experience first, and seeks the exploration of feelings, thoughts and understanding, wherever this may lead, as inevitably the main task to be faced. Several years ago, during my training as a transpersonal psychotherapist, I wrote these words. They still seem relevant and complete:-

"... at the core of the psychology that I seek to practice is an openness to feelings of hope, of well-being, of doubt, of loss, of anger; openness to feelings of personal power, of self-hood, of aloneness, of paradox and confusion; openness to thoughts and ideas, to possibilities, states of unknowing, and levels of consciousness; openness to the commonplace, and to the extraordinary; openness to grace, to the meaning of pain and suffering; openness to darkness and light, to a sense of otherness, of wonder, and of spiritual presence."

References

- Almaas, A.H.** (1986) *The Void: Inner spaciousness and ego structure.* (Diamond Mind Series, Vol. 1). Berkeley: Diamond Books.
- Almaas, A.H.** (1988) *The Pearl Beyond Price: Integration of personality into being - an object relations approach.* (Diamond Mind Series, Vol. 2). Berkeley: Diamond Books.
- Almaas, A.H.** (1996) *The Point of Existence: Transformations of narcissism in self-realization.* (Diamond Mind Series, Vol. 3). Berkeley: Diamond Books.
- Aanstoos, C.M.** (1994) Mainstream psychology and the humanistic alternative. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology.* Lake Worth: Gardner Press.
- Bruner, J.** (1986) *Actual Minds, Possible Worlds.* Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Bruner, J.** (1990) *Acts of Meaning.* Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Buber, M.** (1958) *I and Thou.* New York: Scribners.
- Burr, V.** (1995) *An Introduction to Social Constructionism.* London: Routledge.
- Bynum, E.B.** (1994) Brief overview of transpersonal psychology. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology.* Lake Worth: Gardner Press.
- Frankl, V.** (1969) *The Will to Meaning: Foundations and applications of Logotherapy.* New York: Meridian.
- Gergen, K.J.** (1985) *The social constructionist movement in modern psychology.* Amer. Psychologist, 40, 266-75.
- Gergen, K.J.** (1999) *An Invitation to Social Constructionism.* London: Sage.
- Giorgi, A.** (1970) *Psychology as a Human Science: A phenomenologically based approach.* New York: Harper and Row.
- Giorgi, A.** (Ed.) (1985) *Phenomenology and Psychological Research.* Pittsburgh: Duquesne University Press.
- Giorgi, A.** (1994) *The idea of human science.* In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology.* Lake Worth: Gardner Press.
- Giorgi, A.** (1995) *Phenomenological psychology.* In J. Smith, R. Harré & L. Van Langenhove (Eds.) *Rethinking Psychology.* London: Sage.

- Grof, C. & Grof, S.** (1990) *The Stormy Search for the Self: A guide to personal growth through transformational crisis*. New York: Tarcher/Putnam.
- Grof, S.** (1985) *Beyond the Brain: Birth, death and transcendence in psychotherapy*. Albany, NY: SUNY Press.
- Grof, S.** (1988) *The Adventure of Self-Discovery: Dimensions of consciousness and new perspectives in psychotherapy and inner exploration*. Albany, NY: SUNY Press.
- Grof, S.** (1993) *The Holotropic Mind: The three levels of human consciousness and how they shape our lives*. San Francisco: HarperCollins.
- Grof, S.** (1998) *The Cosmic Game: Explorations of the frontiers of human consciousness*. Albany, NY: SUNY Press.
- Grof, S. & Grof, C.** (Eds.) (1989) *Spiritual Emergency: When personal transformation becomes a crisis*. New York: Tarcher/Putnam.
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S.** (1994) Competing paradigms in qualitative research. In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Sage.
- Harré, R. & Secord, P.F.** (1972) *The Explanation of Social Behaviour*. Blackwell.
- Hastings, A.** (1999) Transpersonal Psychology: The fourth force. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Hiles, D.R.** (1996) Cultural Psychology and the Centre ground of Psychology. Paper presented at 26th International Congress of Psychology, Montreal, August 16 - 21, 1996.
- Hiles, D.R.** (1997a) Social constructionism - A critique. Paper presented to 5th European Congress of Psychology, Dublin, July 6 - 11, 1997.
- Hiles, D.R.** (1997b) Intersubjectivity and the Healing Dialogue in Counselling Practice. Paper presented to BAC 3rd Annual Counselling Research Conference, Birmingham, June 1997.
- Hiles, D.R.** (1999a) Loss, grief and transformation: A heuristic inquiry. Paper presented to 18th International Human Science Conference, Sheffield, July 26 - 29, 1999.
- Hiles, D.R.** (1999b) Paradigms lost, Paradigms regained. Paper presented to 18th International Human Science Conference, Sheffield, July 26 - 29, 1999.
- James, W.** (1902) *Varieties of Religious Experience*. London: Collier Macmillan.
- Kvale, S.** (Ed.) (1992) *Psychology and Postmodernism*. London: Sage.
- Maslow, A.H.** (1954) *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- Maslow, A.H.** (1971) *The Farther Reaches of Human Nature*. New York: Viking.
- May, R.** (1983) *The Discovery of Being: Writings in existential psychology*. New York: W.W. Norton.
- May, R.** (1992 [1939]) *The Art of Counselling*. London: Souvenir Press.
- May, R., Krippner, S. & Doyle, J.** (1994) The role of transpersonal psychology as a whole: A discussion. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Moss, D.** (1999a) The scientific and philosophical context of humanistic psychology. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Moss, D.** (1999b) The continuing need for a humanistic and transpersonal psychology. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Moss, D.** (1999c) Abraham Maslow and the emergence of humanistic psychology. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Moustakas, C.** (1994) *Phenomenological Research Methods*. London: Sage.
- Parker, I.** (1999) Critical reflexive humanism and critical constructionist psychology. In D.J. Nightingale & J. Cromby, (Eds.) *Social Constructionist Psychology: A critical analysis of theory and practice*. Buckingham: Open University Press.
- Polkinghorne, D.E.** (1982) What makes research humanistic? *Journal of Humanistic Psychology*, 22, 47-54.
- Polkinghorne, D.E.** (1989) Phenomenological research methods. In R.S. Valle & S. Halling, (Eds.) *Existential-Phenomenological Perspectives in Psychology: Exploring the breadth of human experience*. Plenum.
- Polkinghorne, D.E.** (1994) Research methodology in humanistic psychology? In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Rogers, C.** (1951) *Client-centred Therapy: Its current practice, implications, and theory*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rogers, C.** (1961) *On Becoming a Person*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rowan, J.** (1988) *Ordinary Ecstasy: Humanistic psychology in action*. (2nd Edition). London: Routledge.
- Schopenhauer, A.** (1995 [1851]) *Counsels and Maxims*. Amherst, NY: Prometheus Books.
- Smith, J., Harré, R. & Van Langenhove, L.** (1995a) *Rethinking Psychology*. London: Sage.
- Smith, J., Harré, R. & Van Langenhove, L.** (1995b) *Rethinking Methods in Psychology*. London: Sage.
- Sutherland, N.S.** (Ed.) (1989) *Macmillan Dictionary of Psychology*. London: Macmillan.
- Taylor, C.** (1992) *The Ethics of Authenticity*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Taylor, E.I.** (1994) Transpersonal psychology: Its several virtues. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Taylor, E.I.** (1999) On psychology as a person centered science: William James and his relation to the humanistic tradition. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Valle, R.** (1998) (Ed.) *Phenomenological Inquiry in Psychology: Existential and transpersonal dimensions*. New York: Plenum.
- Washburn, M.** (1994) *Transpersonal Psychology in Psychoanalytic Perspective*. Albany, NY: SUNY Press.
- Washburn, M.** (1995) *The Ego and the Dynamic Ground: A transpersonal theory of human development*. (2nd Edition). Albany, NY: SUNY Press.
- Wertz, F.** (1994) Representations of the "Third Force" in history of psychology textbooks. In F. Wertz, (Ed.) *The Humanistic Movement: Recovering the person in psychology*. Lake Worth: Gardner Press.
- Wertz, F. & Aanstoos, C.M.** (1999) Amedeo Giorgi and the project of a human science. In D. Moss (Ed.) *Humanistic and Transpersonal Psychology: A historical and biographical sourcebook*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Wilber, K.** (1977) *The Spectrum of Consciousness*. Wheaton, Ill: Quest Books.
- Wilber, K.** (1980) *The Atman Project*. Wheaton, Ill: Quest Books.
- Wilber, K.** (1981) *Up from Eden*. Wheaton, Ill: Quest Books.
- Wilber, K.** (1982) *A Sociable God: Toward a new understanding of religion*. Boston: Shambala Publications.

Wilber, K. (1983) *Eye to Eye: The quest for the new paradigm*. Boston: Shambala Publications.

Wilber, K. (1997) *The Eye of Spirit: An integral vision for a world gone slightly mad*. Boston: Shambala Publications.

Wilber, K. (1998) *The Marriage of Sense and Soul: Integrating science and religion*. New York: Random House.

Het Nederlands Instituut voor Integratieve Logotherapie vertegenwoordigt Frankl's aanwezigheid en op bescheiden wijze de voortgang van zijn werk in ons land sinds 1987. Het werk wordt door enkele vrijwilligers gedaan. Er zijn geen subsidies, geen stille fondsen, maar wel kosten en lidmaatschappen die het mogelijk maken om te blijven doen wat ook u mee zou willen dragen. U kunt iets goeds doen door uw bijdrage te storten op rek. 46.93.15.652, om daarmee ook uit te drukken dat u waardeert wat de Stichting doet: publiceren, lezingen geven, lessen verzorgen, voorlichting verspreiden, mensen verwijzen naar een goede therapeut.

REBT and CEBT

Is CEBT something new? Is it adversity or frustration, that Integrative Psychotherapy, Logotherapy & Existential Analysis, needs to use an Anagram like REBT? It is not. REBT (rational emotive behavioral therapy) is founded by Albert Ellis, and made famous by people like Arnold Lazarus and Allen Fay. What you think decides over how you feel, and this is the incentive for your behavior. Like the invention of the parallel wing (Wilbur Wright) by looking at a matchbox sleeve, REBT sounds good and very attractive, since it does not bother with the personal nor with the intended. Due to psychodynamic influences and the materialistic – nihilistic development our societies have submitted to, this type of mechanistic approach has gained a lot of interest. CEBT, Cognitive Emotive Behavioral Therapy comes from Frankl. Viktor Frankl, together with Aaron Beck, have been mentioned as the parents of cognitive behavioral psychotherapy. The difference between REBT and CEBT is obvious, whereas Frankl consciously insists on including both the spiritual person (Existenz) and unconscious, *intentional or emotive* conscience (Logos) into psychotherapy. Going straight for the core of integrated human being, Frankl goes for the last resort of inner freedom to help change people's lives, in spite of their position, condition, situation. This last remainder of inner freedom, humanness if you want, is the last source for truly loving someone else, or for dedicating one's life to a humane cause. CEBT includes personal dignity, and therefore its outcome is different. Since integrative (which is to consequently value both person and conscience) Psychotherapy, Logotherapy and Existential Analysis, or CEBT, has been since 1930 and is until today dedicated to not loose track of human dignity in responsible relationships with others and the world, its outcome is that the individual makes the personal difference in attitude, experience and action. CEBT is a conscious reminder of the general lack of perspective in the helping profession as such, and to the increasing shallowness and indifference of our society.

Political violence breaks Dutch tradition...

The violent death of a Dutch politician with outspoken opinions and a definite sense of how to create the ultimate attention has not just broken a long standing tradition, but also has proven the actual existence of collective neuroses. People who went into the provisional lifestyle were not involved with political debate other than in their own one-liners and prejudice. The death of the politician triggered mass hysteric reactions. Fanatism made its way and exchanged a suspect killer from an animal rights background into the accusation of murder for the leaders of tube Dutch liberal socialist party and the green party. Fatalism left people sighing that the white leader had died and with him, everything else became meaningless. Collectivism showed itself in a most distressing way, even throughout the media. For a 24 hours around the clock updating on the development of these neurosis, even the media did their very best. However, the true issues and questions of life and its improvements towards humanity, dignity and meaning in terms of social coherence and co-existences remain as poignant as ever...

Wat is en Wat doet Integratieve Psychotherapie?

© drs. Marlot Rappard

Integratieve Psychotherapie, met name Logotherapie en Existentiële Analyse, is een prachtige manier om op echt gelijkwaardig met je cliënt om te gaan. Als ik naar de reacties van mijn cliënten luister, dan hoor ik altijd weer dat het ging om het echte respect, het serieus nemen en de gelijkwaardigheid die de cliënt 'voelt'. Dat is in hoge mate bepalend voor het welslagen van de therapie. Maar ook voor counseling en voor eenvoudige instant interventies.

Ik kies juist voor een Logotherapeutische aanpak, omdat die zich goed leent om ook in mijn dagelijks werk met mensen tussen de 17 – 50 jaar te worden ingezet. Erkenning van de eigenlijkheid van de ander, zoeken naar en vinden van nieuw inzicht, en krachtig motiverend handelen; dat werkt erg goed om mensen die het niet meer zien zitten toch goed op de been te brengen. Ik werk dagelijks met zowel opgroeiende volwassenen als met mensen die na een heleboel levenservaring terugkeren in de schoolbanken. Een van mijn taken is dat ik ook die persoonlijke aandacht en tijd vrijmaak die nodig zijn om mensen in hun onverwachte crisis situatie in eerste instantie wat bijstand te verlenen. Die bijstand kan uiteenlopen van het ordenen en sorteren van prioriteiten en doelen binnen het raamwerk van gemaakte keuzes, tot , en dat komt ook voor, de eerste opvang van leerlingen die ofwel geconfronteerd zijn met ernstige problemen als mishandeling, misbruik, geweld, beroving, ofwel getroffen door een ongeluk , zelf geconfronteerd met een ernstige ziekte enzovoorts.

Het is dus heel belangrijk dat je daarin ook bij jezelf stappen en stadia herkent en weet langs welke wegen een mogelijke verandering tot stand kan komen.

'Es ist das Anliegen dessen was wir Logotherapie genannt haben, dass sie den Logos in die Psychotherapie einbezieht. Und es ist die Aufgabe dessen, was wir Existenzanalyse genannt haben, dass sie die Existenz in die Psychotherapie hereinnimmt', zegt Frankl in zijn boek 'der leidende Mensch, anthropologische Grundlagen der Psychotherapie (1998, 2edruk, p. 171).

Daar gaat het dus precies om als je vraagt hoe je als therapeut/ counselor/ begeleider de persoon van de cliënt of leerling centraal krijgt.

Twee dingen om niet te vergeten

Je moet twee dingen goed doen: **de zinvraag er bij betrekken** en het zelf van **de persoon meenemen**. Je betreft de vraag er om te beginnen bij die zegt: voor wie of waartoe doet iemand dit of dat zus of zo? Dan vraag je eigenlijk naar de bedoeling (intentie) van het handelen en neem je dus de persoon serieus. Aan de andere kant vraag je hoe de persoon met wie je spreekt zichzelf daarin ziet. Dat noemt Frankl *'das Selbstverständnis der Existenz'*. Een mens ziet zichzelf, begrijpt zichzelf, niet zozeer zijn of haar 'bestaan', maar wel zichzelf als iemand die echt is. Iemand die dus innerlijk vrij is om van plaats, gedachte, gevoel en van daad te veranderen vanwege de samenhangende vragen die aan dit 'zelf' gesteld worden. Logotherapie is dus geen witte of zwarte magie, maar gewoon goed opletten hoe je je met wie waarover en waartoe verstaat en hoe die ander zichzelf als vanzelfsprekend begrijpt.

En je houdt het heel praktisch!

Veranderen is een werkwoord; iets dat door betrokkene zelf gedaan dient te worden. Daarom heb ik het lijstje op de volgende pagina opgesteld. Ik hoop dat de lezer er direct inzicht uit kan putten. Het is niet alleen maar een samenvatting, maar tegelijk een programma van op de daadwerkelijke en persoonlijke inzet in verandering. Integratieve Psychotherapie, met name Logotherapie en Existentiële Analyse, is die psychotherapie die aansluit bij de integrerende geestelijke dynamiek van de menselijke persoon. Juist die dynamiek maakt het iemand mogelijk *om zichzelf op een steeds andere manier* te zijn. Dat is echt iets anders dan iemand aanpassen aan de omgevingseisen of iemand inpassen in bestaande systemen. Het zijn de eindgebruikers zelf die het verschil onmiddellijk herkennen en de kans aangrijpen om tot een echte, vrije verandering te komen en daarvoor de verantwoordelijkheid metterdaad op te nemen.

Wat is en wat doet Logotherapie?

Prof. drs. M. Rappard

Een internationaal wetenschappelijk en maatschappelijk erkende integratieve psychotherapie methode

Slaat als mensbenadering per persoon en per situatie de brug tussen toekomst en gezonde spiritualiteit, geweten en intuïtie, denken, voelen en handelen.

Helpt mensen om niet het slachtoffer te blijven van iets dat zij ofwel hebben ofwel moeten missen (bijv. gezondheid, vitaliteit, kracht, positie).

Leert mensen om zichzelf en anderen als waardig en waardevol mens te zien en te begrijpen.

Helpt mensen om concrete persoonlijke doelen te stellen en om die medemenselijk te verwerkelijken in de eigen sociale context.

Is de methode die zowel transcultureel als integratief werkt.

Overbruggt de kunstmatige scheiding tussen specialisten.

Stelt de vraag naar *argumenten* die voor de cliënt zowel existentieel en essentieel van belang zijn, centraal.

Doorbreekt de verlegenheid rond lijden en dood op een zorgvuldig medemenselijke wijze.

Stelt de vraag naar een mogelijke, concrete zin in het zelf doen centraal.

Heeft een diepgaande invloed op persoonlijke levenshouding en beleving.

Biedt een perspectief om met lichamelijk gebrek en /of psychische schade toch een persoonlijk leven te leiden.

Helpt mensen bij hun eigen reïntegratieproces op weg naar mogelijke participatie in een zinvol sociaal verband.

Wordt op onafhankelijke wijze aangeboden en staat niet in dienst van aanpassingspolitieke doelstellingen.

What is and what does Logotherapy?

Prof. M. Rappard, B.Ed., M.Sc., Psychotherapist European Registered

A scientifically and internationally recognised and broadly accepted integrative system of psychotherapeutic methods.

Bridges, as a perspective on what it means to be a human being, the gap between personal future and healthy spirituality, conscience, intuition, thinking, feeling and acting.

Is helping people to no longer remain the victim of something missing or someone doing wrong in the past.

Is training people to find themselves and others worthy and dignified human beings and to understand this in actualising potential.

Is helping people to get to concrete personal goals and to realise these as humane possibilities in the individual social context.

Is offering methods that work both trans-cultural and integrative.

Bridges the artificial gap between helping professionals.

Is asking for the arguments that are most important in an existential and in an essential meaning to the client.

Is breaking carefully but definitely the silence surrounding human suffering, illness, loss, and death.

Centralises the question for a possible and concrete meaning in doing it yourself.

Is a strong anchor in personal attitude and perception.

Is offering the perspective in which loss of physical capacity and/or psychological damage do not stop personal development and life in dignity.

Is helping people to freely re-integrate in a possible working environment, or in other sectors of society.

Can be your effective chance to become who you are meant to be.

BOEKEN

Riedel C., Deckart, R., Noyon, A., *Existenzanalyse und Logotherapie, Ein Handbuch für Studium und Praxis*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, 2002, Primus Verlag.

Dit is een goed leerboek, compact doortimmerd aanbod van theorie en onderzoek, met illustraties uit de therapeutische praktijk. Diagnose, behandelplan, contra indicatie, het staat allemaal op een heldere rij. De auteurs hebben er veel werk van gemaakt om zo compleet mogelijk te zijn en om alle terreinen die Frankl aansneed ook te behandelen. Voor studenten en als naslagwerk is het naar mijn mening een prima boek.

Er zijn echter een paar haken en ogen aan het boek. Allereerst is het een boek dat vooral weergeeft wat een stukje van de existentieel-analytische ontwikkeling in beeld brengt. Het lijkt erg op iemand die door een WC rolletje kijkt, de werkelijkheid heeft weliswaar scherpe contouren, maar het is slechts een cirkelvormige uitsnede die gezien wordt. Als je naar de geciteerde auteurs kijkt, zou je denken dat er alleen door een paar West-Duitse en een haast marginale Oostenrijker (Längle) over de essentie van Logotherapie is geschreven. Geen enkele Oost-Duitse, Poolse, Spaanstalige auteur, geen citaat van een Amerikaan, geen Nederlanders, Belgen, Fransen. Een tweede probleem met dit boek is het gebruik van de ICD-10 codering. Was Frankl er in eind jaren '40 aan begonnen om iedereen het belang van een dimensionele- of differentiële diagnose bij te brengen, en juist het gebruik van ICD -10 ziet daar geheel en al van af. West- Europa en de VS gebruiken DSM-iv-R. Misschien moet het geheel **ontbreken** van een goed uitgewerkte dimensioneel-ontologische diagnose als correctie op de ICD-10 zoals die in Duitstalig Europa nog steeds in zwang is, de kritiek nog scherper maken. Het neemt niet weg dat de presentatie van de theorie goed geordend is en dat het Nederlands Instituut dit boek ten zeerste aanbeveelt.

' **Sinnvoll leben, Angewandte Existenzanalyse** '

DDR A. A. Längle, NP Verlag Wien, 5 Auflage 2000.

'Es versteht sich von selbst, dass ein sinnvolles Leben auf einer anderen Ebene liegt als Bequemlichkeit, Arriviertheit oder Wohlstand. Sinn übersteigt die Ebene der Mittel, die eigentlich noch keinen Endzweck darstellen. Wohlstand – wozu? Um des Wohlstands willen? Auch ist sinn keine Sicherheit, die einem verspricht, auf leichtem Wege ein möglichst angenehmes Leben zu haben' (op.cit. p. 66)

Een helder geschreven boekje, dat in 6 hoofdstukken samen met de lezer een weg naar voren baant. Het duidelijk op denken, voelen en doen aansturende boekje begint met het serieus nemen van de lezer (es). Wat is het dat mij maakt wie ik ben? Dat is boven alles en voor alles mijn vrijheid en mijn openheid. Dan kijkt Längle met je mee naar manieren om je leven goed te laten mislukken, laat zien hoe je effectiever kunt omgaan met het zoeken naar datgene waarmee een zinvol leven in beeld komt. Vervolgens is er een hoofdstukje gewijd aan de vraag wat nou eigenlijk zin is, en hoe zin en succes met elkaar te maken hebben. Tenslotte kijkt Längle naar de vraag wat mensen ten diepste met het leven zelf verbindt, naar de spiritualiteit die je helpt om jezelf in de gegeven omstandigheden op een verantwoordelijke wijze tot uiting te brengen. Het boekje beschrijft de vijf belangrijke psychotherapeutische stadia en geeft meteen een helder inzicht in de cognitief - emotieve gedragstherapie die Integratieve Logotherapie en Existentele Analyse is. Aanbevolen!

CITATEN DIE OOK U WELLCIHT HELPEN

'Het is opvallend hoe belangrijk de rol van zingeving is. Ik kom daar als verpleeghuisarts iedere dag mee in aanraking. Als hulpverlener en verzorgende moet je je houding zo kiezen dat je de ander in diens bijzondere menselijke waardigheid kunt aanspreken, aanraken of nabij kunt zijn. Zie je daarvan af, dan vallen de contacten terug in sleur en vooroordeel. Dat vergroot overigens in hoge mate zowel het lijden van de betrokken bewoner van de verpleeginrichting als de kans op ziekteverzuim en blijvende arbeidsongeschiktheid van de verzorgende of van de hulpverlener'. (D. is verpleeghuisarts te Zwolle).

Dear Dr Maas,

Thank you for your e-mail. I am very interested in undertaking distance learning with one of the leading European organisations in Logotherapy. I currently work as an Assistant Psychologist at Transitional Rehabilitation Unit in England. The Unit specialises in acquired brain injury, and I find that the most consistent problems that clients present with are existential problems. Therefore I often inform the clients of Frankl's main concepts, that life questions us, and how one can fulfil meaning via creative, experiential, and attitudinal values. However, it does frustrate me that logotherapy is not widely known in Britain, and the prospect of undertaking distance learning excites me very much. Therefore I would be grateful if you could send me any information on how I can get started with it. Many thanks once again. (Kevin H., UK).

27

Nieuw Bestuur voor de Nederlandse Associatie voor Psychotherapie (NAP)

In een goed bezochte Algemene Ledenvergadering koos de NAP een nieuw Dagelijks Bestuur. Als nieuwe voorzitter is mev. Renee Oudijk aangetreden. Mevrouw Oudijk is BIG geregistreerd psychotherapeute. Haar bestuurlijke ervaring deed zij o.a. op in de NVVP en in de NVP. Naast haar praktijk geeft mevrouw Oudijk opleidingen in Psychodrama (Moreno). Als nieuwe secretaris koos het bestuur van de NAP de heer Klaas Prins. Klaas is systeemtherapeut (Virginia Satir) en GZ-psycholoog. Als nieuwe penningmeester is drs. Harmen Sanders aangetreden. Harmen is psycholoog en pedagoog, en heeft een eigen praktijk (Logotherapie). Het bestuur nam afscheid van de beide oprichters van de NAP, Willem Maas en Frans Peeters. Zij traden na vijf jaar NAP (Willem heeft ruim 10 jaar aan het EAP project in ons land gewerkt) statutair af en stelden zich niet herkiesbaar. Het Algemeen Bestuur van de NAP heeft Frans en Willem benoemd tot Commissie Beheer, dat wil zeggen: de dagelijkse verantwoordelijkheid voor het kantoor en de aanvragen voor het ECP blijven voorlopig in dezelfde vertrouwde handen. De scheidende bestuurders kregen applaus, bloemen en een horloge als aandenken voor hun grote inzet. De huidige penningmeester, Ab Kukler (Logotherapie) treedt op de eerstvolgende jaarvergadering terug.

NAP maakt wetstechnische bezwaren tegen herindeling Beroepen in Gezondheidszorg.

De NAP heeft een akkoord gesloten met het lobby bureau BPRA in Den Haag, ten einde de belangen van de Nederlandse ECP houders en de volle breedte van serieuze psychotherapeutische mogelijkheden nu eindelijk erkend te krijgen. Deze stap heeft het oude DB voorbereid en begeleid, opdat onze belangen op professionele wijze behartigd kunnen worden. De samenwerking verloopt prima, en de resultaten blijven niet uit. Na de nodige vergaderingen hebben het DB, de Cie. Beheer en BPRA brieven opgesteld om de kamerleden en de minister er op attent te maken dat er enige problemen bestaan rond de voorgenomen wijziging van de BIG wet. De zaak die de NAP aan de orde stelt, heeft ook steun van een aantal vooraanstaande parlementsleden. Zo wijst de NAP op de Verdragen van Maastricht en Amsterdam, en op de European Charter of Human Rights. Dit laatste verdrag is erg belangrijk, ook voor de individuele therapeuten in heel Europa. Als een land dat verdrag heeft ondertekend, en alle EU leden hebben dat gedaan, dan betekent dit zowel voor de therapeut als voor de cliënt een belangrijke waarborg. Voor ons is belangrijk dat we beschermd worden tegen 'broodroof'. De behandeling van de nieuwe indeling van de BIG wet op 7 maart j.l. heeft uitstel opgeleverd, omdat er wetstechnische bezwaren zijn. Dat maakt het voor ons een stukje makkelijker, omdat we nu zeker weten dat er nog eens grondig zal worden gekeken naar de beperkingen die de bestaande monopolisten in de psychotherapie kunnen worden opgelegd. Deze monopolisten zijn de Staat, de verzekeraars en de NVP-NIP - combinatie. Intussen heeft ook de NMa, de mededingingsautoriteit die vanwege de EU verdragen oplet of er werkelijk een open markt is, al een aantal waarschuwingen uitgedeeld aan NVP en NIP. Het nieuwe DB van de NAP houdt de vinger aan de pols!

Wat kunnen we zelf doen?

We kunnen en we moesten eigenlijk ook zelf het een en ander doen! Schrijven, bij voorbeeld elke maand een brief, naar leden van het Europese parlement, leden van het Nederlandse parlement. Opletten of we ook invloedrijke mensen kunnen vinden die bereid zijn om op het juiste moment en op de goede plek, een lans te breken voor wat we gezamenlijk hebben bereikt. Verzekeraars wijzen op de resultaten van het consumentenbond onderzoek, eigen bestuur van NVLEA vragen stellen over of die doorgaande enquête die anderen wat oplevert, ook door onze mensen wordt gedragen, en zo niet, bij wie je dan moet zijn om het zo voor elkaar te krijgen dat de resultaten hetzelfde zijn als in andere verenigingen. Wat je echt moet doen is een deel van je tijd en werkkraft inzetten om in de organisatorische kant van wat je zo belangrijk vindt, de nodige verandering en verankering tot stand te helpen brengen. Dat je daar niet voor betaald wordt, is vanzelfsprekend en zeker geen hindernis omdat het steeds gaat om een klein stukje van je tijd en steeds over een afgebakend deel van het werk. We kunnen dus allemaal een beetje helpen, eigenlijk best meer dan tot nu toe het geval was. Daar is de NVLEA voor. En we kunnen onze cliënten van goed materiaal voorzien en van relevante adressen om vanuit hun vreugde over de herwonnen vrijheid voor de toekomst, ook hun stukje verantwoordelijkheid op te pakken. Je vindt daar aanleiding voor in de NAP-map, bijv. door te cliënten thermometer vragenlijst te laten invullen.

My granddaughter's wisdom On Intuition, the freedom for life and the courage to be

It had been for some time that my granddaughter and I met. Her life was in the middle of an intense change. The whole family moved to another house. It had a definite impact on her too. As a small child she was used to be brought from one place to another, however the last three years she lived in the same house. Her first steps into the world of the people came with her first day in school. Now everything had changed again. The new house is fine. however it has no central heating, and there was no stove to warm it. I went over and installed one, then got to a bakery and bought some really nice things for lunch. Returning from the shop, she met me coming from her first new school day. After a while, we were sitting next to each other on the settee. The stove gave its warmth, the sun broke through the clouds, and we enjoyed a warm cup of tea and fresh bread with lovely spread. We were having a cosy moment. She looked up from the corner of her eyes, I looked down, and our eyes met. I am so fine to be with you here today, I said, because I missed you so much. I love you. She looked back and said: I love you too. Well, I resumed, then there is little we need to say, do we? Yes, she said, we indeed do not need to say much. She hugged closer to me. I put my arm around her, and I give her a little kiss on her head. A sigh on her side is tangible. In the meantime, the youngest granddaughter, Sorel, who is a little shy, has joined us. The three of us having such a coy moment. Rebecca announces her birthday, and she is counting on her fingers how far she has come. Tell me, I start again, you are growing so fast, can't you just stop growing up for a while? She looks up, smiles at me, saying without words that she feels sorry for me. No, she replies, growing will just go on completely by itself. And I can't stop it. Well, I resume, do you like to grow? Oh yes, she replies- I do. Does it mean that you will become like your mamma, and eventually like grandma? I certainly will, she confirms in great self confidence. Will you visit me when I have my birthday? Won't you forget about my ring? Remember the colour blue. Of course I will be there and I won't forget. In the meantime Sorel has slipped away to do something else. We are left on the sofa, and we enjoy just being together for a short while. I still ponder over her words concerning growing up and considering who my granddaughter has stated to be in the future. The clock strikes half past one, time to get back to school. Still thinking about it, I go my way home. We are spelling out the secret of inner freedom for our clients by asking them questions, which revive this awareness of being alive as such, and feeling completely confident of it. Courage to say and to realise your personal unconditional 'Yes I do'. It is with children that one finds the treasure so easily, as soon as a true relationship supports the child to live from it. But it is not limited to children. I have witnessed this courage many times in the lives of many people in such different circumstances, ages, cultural backgrounds and social situations. The lesson of the courage to be is to be integrated in one's own way of living. Not just as a moment of feeling good, but as the very recipe of it, whilst each day requires fresh bread. If it is, anyone of us will live the example of love for life to others – facilitating humanness to prosper. For that matter, one may be a born Logotherapist, however one might not yet even be aware of it.

Willem.

Impossibilities

Human being is being in frailty, never complete and continuously imperfect. Human language is imperfect by nature. This is why we cannot define love, happiness, God, the ultimate meaning of our existence, or –, for that matter truly understand completely what the suffering of another being means. Now suffering may be ordered, summoned even. It is the mystery of evil for some, it is fate for others, however I think most suffering in this respect is nothing but the harvest of indifference. Happiness, love, God cannot be ordered, summoned. If we had the recipe, love, happiness and for sure God, would be for sale in each 7-11. One of the foundations of human existence is this all present imperfectness, that urges us to go on, look for, do what is required to get to the essence and to complete each other. The cheap way out does not exist, it is however offered by many, even by scientists who add up chemical and biological and genetic and psychological and social, and then proclaim to have the answer that will liberate us from what we are looking for. Still, because of these attempts we are left more incomplete than ever before, more imperfect and with more suffering for reasons of being betrayed in our dignity. Our suffering remains and increases, since it is denounced as 'just a by product of'. We know and this we know ultimately, that reduction and historic biology do not even equal to the way back. This is where our spirit comes in, hidden even for Gods sake, to rescue our present and future.

G.Rivera

EPSA – Vienna is your European Network for Academic Integrative Psychotherapy
EPSA offers you competitive distance learning routings, intensive course-weeks,
continuous professional development, all within a familiar perspective and individually
tailored at an affordable price. For more information visit our Website on
<http://www.epsa.org> or contact EPSA per e-mail epsa@chello.at

2002 EPSA European Autumn Study Conference on Integrative Logotherapy

Sanitas und Sanctitas, der Mensch im Brennpunkt seiner Existenz

Sanity and Sanctity, the human being in the zenith of existence.

October 2002

'Das Ziel ärztlicher Seelsorge, übrhaupt das Ziel der Psychotherapie, ist seelische Heilung... nun hat die Religion zwar kein psychotherapeutisches Motiv, aber einen psychohygienischen Effekt. Ist es doch so, dass sie dem Menschen eine unvergleichliche Geborgenheit und geistige Verankerung ermöglicht und solcherart ungemein zur Erhaltung seines seelischen Gleichgewichtes beiträgt. (Frankl, Theorie und Therapie der Neurosen, 1999, Basel. S. 184).

The autumn conference will focus on questions of human being in suffering, offering perspectives for Psychotherapeutic Care. There is a growing interest in and need for positive attention towards the meaning of spirituality in situations of grave nature. It is not to be reduced to only religion. It has extended meaning in concerning one's understanding of life itself, of one's conscious or unconscious actual human resource. Where Frankl refers to religion, all these and other aspects are presupposed. Is integrative Psychotherapy, Logotherapy and Existential Analysis offering a professional contribution in this field, and what does it look like? The conference will offer lectures, workshops and self-experience. Subscriptions to EPSA (epsa@chello.at) . € 550,- excl. hotel (Mary Ward Convent will host, if reservations are made before August 31st, 2002).

Place of Meeting: Mary Ward Haus, Augsburg – Germany

Date of Meeting: October 25 – 26 – 27, 2002

Denken is vaak teveel een zaak van het hoofd, en te weinig een zaak van het hart. Voelen, zo vaak een zaak van het hart genoemd, speelt zich meestal af in de onderbuik. Daarom is voelen ook zoals de volksmond er hartgrondig uiting aan geeft.

Denken ist zu oft eine Sache des Intellekts, und zu wenig eine Sache des Herzens. Fühlen wird zu oft eine Sache des Herzens genannt, aber spielt sich meistens im Unterbauch ab. Deshalb ist es auch meistens so warum 'man' sagt das etwas oder jemand so 'stinkt'.

Thinking is too often a brain issue; and too less a heart case. Feeling has been labeled too often being a case of the heart, but most of the times it is a bowl case. That this is actually what common people do state about their situation, and without withholding the appropriate expression.

"I am a Registered Mental Nurse and have found that clients generally benefit more and sooner when we start to explore their understanding of life, their situation and the meaning of their life. I feel I would be of more use to them if I had a better knowledge and understanding of Dr Frankl's work other than a superficial knowledge gained from reading one or two books. Sincerley yours B Sanson RMN

Ben ik aan counseling, hulp of therapie toe?
 Vragen om voor jezelf te beantwoorden en om er over na te denken

	nee	twijfel	gedeeltelijk	ja
Ik weet niet precies wat ik met mijn leven aan moet	0	0	0	0
Ik onderneem de dingen zelf	0	0	0	0
Ik heb goed contact met belangrijke anderen	0	0	0	0
Bij tegenslag heb ik moeite om overeind te blijven	0	0	0	0
Ik kan me goed concentreren	0	0	0	0
Ik voel me goed gezond	0	0	0	0
Ik begrijp wat mij is toevertrouwd	0	0	0	0
Ik laat veel aan anderen over	0	0	0	0
Mijn situatie is niet echt helder	0	0	0	0
Ik zit niet op de goede plek	0	0	0	0
Ik verveel me iets te vaak	0	0	0	0
Ik ben bang om nieuwe dingen te gaan doen	0	0	0	0
Ik vind mezelf niet erg aardig	0	0	0	0
Ik ondervind veel steun in mijn leven	0	0	0	0
Ik zou graag meer zeggenschap hebben	0	0	0	0
Ik kan goed cadeautjes bedenken voor iemand	0	0	0	0
Ik ben trots op wat ik heb bereikt	0	0	0	0
Ik sta iedere ochtend fris op	0	0	0	0
Ik kan zo heerlijk genieten	0	0	0	0
Ik doe steeds hetzelfde	0	0	0	0
Ik heb moeite met nieuwe mensen	0	0	0	0
Ik vind steeds iets nieuws in wat ik doe	0	0	0	0
Ik leg niet gemakkelijk contacten	0	0	0	0

Maak zelf het verhaaltje goed af.

Mijn sterkste eigenschap is.....
 Mijn eigenlijke krachtbron is
 Mijn vertrouwen gaat uit naar
 Ik heb mijn hoop gevestigd op.....
 Laatst werd ik zomaar gevraagd voor
 Toen ik die klap kreeg te verwerken, dacht ik
 Uiteindelijk leef ik voor
 Als ik iets kon overdoen, dan
 Wat ik doe, dat heeft te maken met.....
 Als ik de kans kreeg, dan begon ik te leren voor
 Als ik jou was, dan zou ik
 Ik heb er een lief ding voor over.....
 Ik was zo verrast.....
 Mijn bestaan is de moeite waard, vanwege.....
 Het kostte me heel wat moeite, maar toch.....

Wat een mens goed doet, is niet natuurlijk ook een succes. Als dat wel zo was, dan kwam ook al het kwaad aan het daglicht. Was ein Mensch gut macht, bringt nicht natürlich auch Erfolg! Wenn es umgekehrt so wäre, dann käme immer auch jedes Übel ins Licht. What a human being does well, does not automatically also mean success. If it would, then all evil would always come into the light..

Ga indien met 'ja' beantwoord, naar de website www.logotherapy.nl of bel tijdens kantooruren met 06 224 76 200 en vraag naar een professional in uw buurt.

EALEA DATA SHEET

Personal details/ Personal Daten/ gegevens/ détails individuels

Your name:	initials	title(s)
Ihre Name:	Initialen	
Uw naam:	initialen	
Votre nom	initiales	

Your Address		
Ihre Adresse		
Uw adres		
Votre adresse		
city	zipcode	country
Wohnort	PLZ	Land
Woonplaats	postcode	land
Résidence	code postale	pays
Telephone	E- mail	

Training Details / Ausbildungs Data/ Opleidingsgegevens/ Détails d'Education

Pre-Psychotherapy Training
Vorausbildung
Vooropleiding
Education (avant psychothérapie)

Logotherapy Training	other
Ausbildung in Logotherapie	sonstig
Logotherapie opleiding	snders
Education en Logotherapie	autre

ECP (yes/ Ja/ ja/ oui) (no, nein, nee, non)

Membership regional organization:

Mitglied Logotherapie Verein:

Lid:

Membre d'organisation professionnelle:

I subscribe to the Bulletin	0 per mail	0 per e-mail
Ich bestelle das Bulletin	0 per Post	0 per E-mail
I abonneer mij op het Bulletin	0 per post	0 per e-mail
Je souscris pour le Bulletin	0 version postale	0 version électronique

City/ Wohnort/ plaats/ Résidence Date/ Datum/Date Signature/ Unterschrift/ handtetekning

SIGN, CLIP OUT /COPY and SEND to: Bulletin, Molenweg 19, NL 3171 CM Poortugaal Netherlands.

MAIL: hoekstra.p@worldonline.nl cc w.maas@logotherapy.nl

NOTE : your details will be inserted in the EALEA database.

Publieke Diensten van het Nederlands Instituut voor Integratieve Logotherapie & Existentiële Analyse

1. Verwijzing naar Individuele diensten

- Cure

Voor persoonlijke groei, verandering in levensstijl, op orde brengen van verwarring rond werk, identiteit, emotie en relaties adviseren wij: individuele therapie. Individuele therapie is kortdurend, nl. tussen 5 - 10 sessies over 3 - 4 maanden. Deze trajecten hebben *geen leeftijdsbeperking*. U wordt begeleid door een ECP –houder (Logotherapeut met ECP) of door een andere, bij de NVLEA aangesloten Logotherapeut. Uw therapeut werkt onder het klacht – en tuchtrecht van de Nederlandse Associatie voor Psychotherapie.

- Care

Wanneer er sprake is van langdurige of onomkeerbare problematiek, zoals een blijvend verlies in uw gezondheid, een ongeval met als gevolg een lichamelijke of sociale handicap, dan adviseren wij Psychotherapeutic Care. Psychotherapeutic Care™ biedt een grondige heroriëntatie, afhankelijk van het gestelde probleem, op de vraag waartoe en voor wie uw bestaan betekenis heeft. Daarnaast, met name bij terminale problematiek, biedt deze vorm van langer durende zorg een complete begeleiding voor uzelf en uw naastbestaanden. Uw begeleider is een specifiek op dit terrein geschoolde en ervaren professional die daarnaast een ECP voor Integratieve Logotherapie heeft behaald. Ook hier geldt dat zorg wordt verleend binnen de professionele raamwerken van de NVLEA en van de Nederlandse Associatie voor Psychotherapie.

- Coaching

Life Motivation Management® is een aanbod dat vooral gericht is op reïntegratie en bewustmakingsprocessen rond carriëreplanning. Deze vorm van integratieve psychotherapie begeleidt u op uw reis naar innerlijke vrijheid. Hulp bij het maken van een persoonlijke keuze, het stellen van haalbare deeldoelen en de concrete invulling van dergelijke doelen. U wordt begeleid door een gecertificeerde LMM® - coach, die daarnaast een ECP heeft behaald of als (BIG geregistreerd) Psycholoog werkt.

2. Relaties, Gezinnen, Groepen

- Mediation

Begeleiding van gezinnen en groepen inzake het opnieuw met elkaar leren omgaan vanuit de primaire existentiële beslissing. Deze begeleiding richt zich op waarden oriëntatie binnen de relatie, op waardering van persoonlijke uniciteit en op het herstellen van menswaardige dynamiek van de relaties. Deze vorm van begeleiding kan alleen worden benut wanneer alle betrokkenen daaraan uit vrije wil en verantwoordelijk kunnen en willen meewerken. De begeleiding is niet ten koste van alles gericht op het behouden van bestaande netwerken en interne psychodynamiek. Mediation biedt een perspectief van verandering waarin iedere deelnemer vanuit een vrije positie opnieuw kan kiezen om in het netwerk te blijven of om op een andere wijze de relatie te benaderen.

3. Voorlichting & Training

Publicaties als Bulletin, 'Publishing- on- demand', e-publishing, lesmateriaal, folders, website.

Bijscholing op post-MBO- HBO niveau (Counselors)

Kortdurende trainingen, volledige postacademische - /post universitaire opleidingen, distance learning.

De ECP route i.s.m. STIPO, voor Logotherapie internationaal verbonden met EPSA – Vienna, EAP en EALEA.

Info's : www.stipo.com, www.logotherapy.nl en www.epsa-academy.com, www.europsyche.org

Procedure to Apply for the European Certificate for Psychotherapy (ECP).

Simone Sundl, Cand. Phil.- Vienna

Why do you need the ECP?

You want the ECP, since it stands for a multi-party external reference concerning the quality of your education, your professional status, and your code of professional ethics, complaint procedures, and scientifically validated offer for treatment.

EAP, the organisation awarding your ECP, is the largest platform and the representation of the widest possible range of modalities, representing your interest and the interests of the offer of psychotherapy to general public health care in Europe.

The ECP stands for the best possible chance for you and for the modality you are practising, to be recognised by both governments and insurance companies. The European Association for Psychotherapy (EAP) awards the European Certificate for Psychotherapy (ECP). The EAP-organisation represents 173 organisations for psychotherapy, spread over 28 European countries, 20 modalities, and is representing 70.000 colleagues. One of the first modalities to apply for scientific validation and accreditation was Logotherapy and Existential Analysis according to V. E. Frankl. The modality-accrediting organisation for Logotherapy and Existential Analysis is the EALEA. **EALEA** accredits both training organisations, which fit with the European training standards of EAP as they go for Logotherapy training, but EALEA also accredits individual applications for the ECP. We are aware of the fact that some of you feel lost already, though the procedure is not too complicated.

ACCREDITATION OF INSTITUTES. The institute sends the training program, including the list of trainers (must have the **ECP**), supervisors (must have the **ECP** and **EALEA** accreditation) to our secretariat, Sonnenburg 9, 1823 HM Netherlands. **EALEA** will ask two scrutinizers from the Memberships list to look into the application, report to the next Board meeting, and if positive, the Board accredits the Institute. If negative, the Board will assist in offering advice for the necessary repairs, the procedure will run again. **EALEA has a European standardised program in place.** **EALEA** will notify the European Training Standards Committee (ETSC) of EAP about the list of accredited Logotherapy Training Institutes, and about the standardised Logotherapy Training Program it has implemented. The **institute** will then turn to the National Awarding Organisation of the EAP in the relevant country it is operational, and apply for accreditation. Procedures may differ a little from country to country, however, the application will only deal with organisational aspects. For a relevant address look at www.europsyche.org. EAP is in the process of finishing this side of the procedure. The National Awarding Organisations of EAP will notify ETSC of national participants. Not accredited Institutes will not be able to train Logotherapists for the European Certificate for Psychotherapy. Applications involve serious administration and procedures, and are not for free.

INDIVIDUAL APPLICATIONS FOR THE ECP. Applications have to go through the National Awarding Organisations of EAP in the relevant country. Candidates have to show a complete dossier, containing: If completed and paid for, the National Awarding Organisation, or its relevant duly replacement, sends the completed application copies to both the Registrar of EAP (Dr. Serge Ginger, Paris) and to EAP Head office (Rosenbursenstrasse 8/3/7, A1010 Vienna), with the payments for the candidature. The application will be processed and the ECP will be handed out through the National Awarding Organisation of EAP. In BENELUX this includes the right to the professional title 'Psychotherapist European Registered®', in other countries, like in Austria, the professional title is Psychotherapist. **EALEA** assistance means: The individual applicant sends a completed application form plus passport page identity and copies of relevant psychotherapy training diploma's to EALEA, accompanied by the fee for individual Membership, € 50, - .

EALEA Membership is mandatory for ECP holders, in order to continue the legal use of the ECP. EALEA stands for the regulated quality of Logotherapy practice, and it will implement and maintain the ECP standards accordingly.

www.logotherapy.nl/ealea